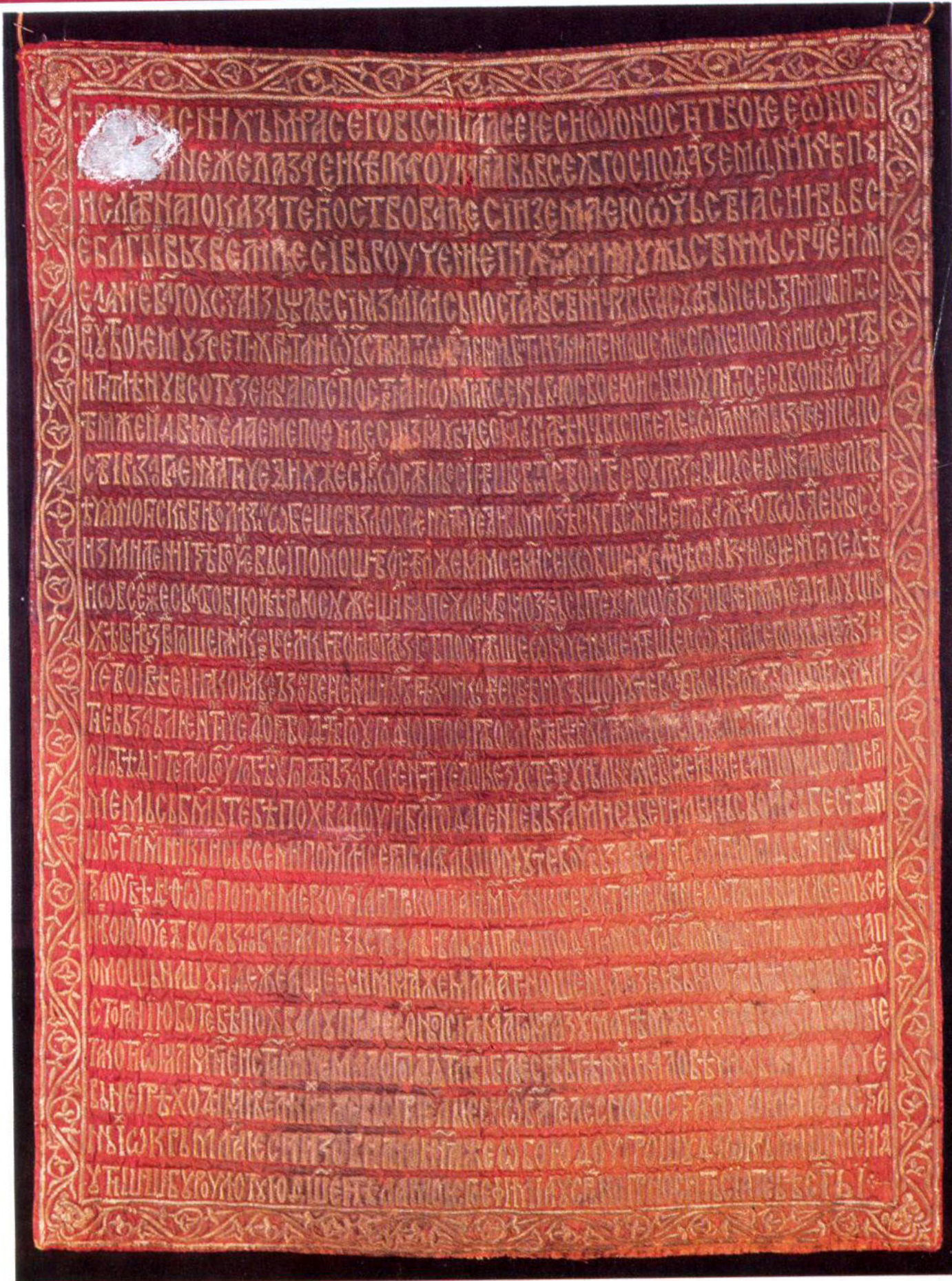

ПОКРОВ ЗА МОШТИ СВ. КНЕЗА ЛАЗАРА — ПОХВАЛУ СВЕТОМЕ КНЕЗУ САСТАВИЛА ЈЕ И ИЗВЕЗЛА МОНАХИЊА ЈЕФИМИЈА 1402. ;
/величина : 49.5 x 66.5 cm; Музеј Српске православне цркве, Београд/

Светосавска прослава у Крагујевцу

Душа и тело

Човек, саздан од тела и душе, живи телесним и душевним животом, земаљским и небеским. И, ако живи по вољи свога Творца животом који му је намењен, онда се у њему сједињују тело и душа, земља и небо. Та јединствена хармонија земаљског и небеског у њему издваја човечије биће и уздиже га изнад свега створеног на овоме свету. Зато он може да кликне својој Творцу: „Хвалићу те што сам тако чудесно саздан“ (Псалам 138:14).

Овакву узвишеност и срећа дата је човеку, али не као нешто готово и завршено, већ као задатак који он треба да оствари. Јединство земаљског и небеског није човеку само дато већ и задато као сврха и смисао његовог живота. Да ли ће тело и душа, телесна и духовна природа човечија бити у јединству и хармонији, то зависи од самога човека, од његове слободне воље и одлуке. Сам човек треба да се одлучи, хоће ли живети по Божијој вољи, у врлини, и тако остварити изузетну срећу и блаженство које му је предочено. Или ће, напротив, живети по својим сопственим нормама које га удаљавају од Бога, и тако поћи широким путем греха који води у проласт. Врлина и грех су путеви који условљавају целу човекову судбину, јер од њих зависи живот тела и душе, однос земаљског и небеског.

Однос тела и душе мучио је људе у свим временима и увек представљао најтежи проблем. О томе су размишљали како неучи и пристодушни људи, тако и највећи мислиоци, философи и научници свих времена. Па ипак, поред многих вековних напора они до сада нису нашли никакво задовољавајуће решење и објашњење односа човечије душе и тела. Философске и психолошке теорије се међусобно боре у овом питању. Њих највише збуњује чињеница што често пута у сасвим сломљеном телу има великих и јаких духовних моћи, и обратно, у снажном телу често су доховне снаге малене. У чему се састоји узајамна зависност душе и тела, то за науку остаје и данас тајна. Није тајна само за Христа који јасно и одређено условљава здравље тела здрављем душе, а здравље душе чистотом од греха – тог разорног начела које раставља оно што треба да буде сједињено, те разара целокупну човечију личност. Грех је узрок и основ свега зла па и различитих болести, телесних и душевних. Ово своје учење Спаситељ није развио у некој новој теорији о односу тела и душе, већ једним својим делом, чудом, које се догодило у Кафарнауму.

Народ је са свих страна долазио Исусу са жељом да слуша његову божанску науку и нађе спасење у својим невољама. Кућа, у којој се он овом приликом налазио, била је препуна људи, тако да му се није могло прићи. Због тога четворица, који су донели једног узетог човека, руковођени вером у Исусову чудотворну моћ, добоше на идеју да открију кров куће и на тај начин спусте паћеника пред Исуса. Они су то и учинили. А Исус, видевши како они високо цене његову месијанску службу и њихову веру која савлађује све препреке, наградио их је на тај начин што

је болесника излечио, а себе открио као Божијег посланика овлашћеног да опрашта грехе. Показао се као лекар душе и тела.

Исусов одговор на велику веру ових људи гласио је: „Синко, твоји греси су опроштени“ (Лк. 5:18–20). Болесник је у тај мах оздравио и то је био видљив знак да је грех био узрок телесне болести и несреће. Исус најпре уклања грех, који је притискивао овог несрећника. Тако је његово тело излечено, а Исус се показао као једини који може да излечи човекову душу и тело – целог човека. У оваквом опраштању грехова, ослобађању човека од греховне спутаности, долази до изражаја суштина хришћанства као религије која спасава грешника. И у том погледу хришћанство је изнад свих других религија.

Тренутно исцељење узетога потврдило је везу греха и болести. Спаситељ је у греху видео најдубљи узрок недаће овог болесника. Зато му лечи прво душу, да би и тело било здраво. Тиме је показао да је он једини у стању да успостави здрави, нормални и складни однос човековог тела и душе. Оздрављење овог болесника било је видљиво потврда да су му греси заиста опроштени и да су Исусове речи истините. Тиме је уједно показао и какав значај и смисао имају чуда у Исусовом месијанском раду. То су били спољни, објективни знаци и потврде истинитости његовог учења.

Опраштање грехова и исцељење узетога су подједнако важна дела. И једно и друго тражи Божију силу. У овом случају видљиво је доказ невидљивог; Исус је ово чудо учинио да би на видљив начин показао невидљиву силу опраштања грехова.

Грех је убитачно начело које подстиче човечије тело да се противи души, а душу подстиче да се противи Богу. У Светоме писму је наглашен демонски карактер греха, чија се суштина састоји у човековом погрешном самопотврђивању и непослушности према Богу. Па ипак, иако је тај непријатељ моћан човечији, иза којег стоји сатана, човекоубица. Па ипак, иако је тај непријатељ моћан и страхан, он за нас хришћане није свемоћан. Ми смо наоружани и обдарени ефикасним средствима и начинима за борбу против греха. У томе нам пре свега помаже **Божја благодат** коју примамо у светим тајнама, а затим наш **пост, молитва и покајање**, којима чистимо своје душе и ослобађамо се од греха и сване нечистоте. Грех је, дакле, главна сметња нашем сједињењу са Богом.

Пост, молитва и покајање су **н е р а з д о в о ј н и**; једно без другог не доводи до циља, не остварује заједницу са Богом. **Пост** је услов очишћења, **молитва** прибавља снагу за борбу греха, а **покајање** је завршна фаза која доводи до успеха – само ако се правилно схвати и спроведе.

Колико је покајање важно и потребно видимо из чињенице да је новозаветна проповед почела позивом на покајање. „Покајте се, јер се приближило небеско царство“, говорио је Јован Крститељ (Мт. 3:2). Исти захтев поставио је и сам Господ наш, Исус Христос: „Покајте се и верујте у еванђеље“ (Мк. 1:14). И када је корео оне градове у којима се догодила већина његових чуда, што се нису покајали, он је тиме упутио позив на покајање и свим будућим генерацијама, па и нашој – овој у којој ми живимо. Знао је да је ова потреба у старом свету била потпуно занемарена и

да ће у будућим генерацијама бити запостављена. Јер човеку је од свега најтеже да отворених очију загледа у самога себе, да непристрасно оцени и процени своје поступке, мисли, жеље и осећања. А без таквог проверавања нема чишћења, нема растерећења душе од баласта под којим стење.

Право покајање је у ствари окретање од нечега на нечему, од некога на некоме, од свога ја ка Богу. Суштина покајања је у самоодрицању. „Ако ли ко хоће да иде за мном, нека се одрекне самога себе и нека узме крст свој сваки дан, па за мном нека иде“, учи Син Божији (Лк. 9:23). То значи да се покајање не сме свести само на проверавање својих поступака. Право покајање се врши предавањем целог свог бића Богу. Крајња сврха покајања је у Богу. Ако се покајање сведе само на жаљење због нечега, то још није право обраћање, потпун обрт. Окренути леђа греху, то је добар почетак, али он неће бити делотворан ако се не обратимо Божијој благодати са надом, која припада суштини покајања. Наравно, покајање се не може замислити без вере, основног услова, и љубави која спаја са Богом. Зато на пут покајања треба крочиити с а љ у б а в љ у, а не само строгошћу према самој себи. Строга савест је свакако неопходно потребна, али она сама по себи није довољна за истинско обраћање Богу. За то је потребна смртност и љубав – према Богу, према ближњем и сабрату, према страдалнику.

Ако се покајање и молитва слажу са основним потребама човечијег бића, онда лако налазе исти, заједнички пут. Ако молитва не **о**духовљава покајање, и ако покајање није израз молитве, онда и једно и друго остаје несавршено. Као што ми приликом дисања вршимо двоструку радњу – удисање и издисање ваздуха – тако и свако истинско богопоштовање обухвата два акта: мистично примање благодати у себе и аскетско давање са своје стране. Као што је за одржавање телесног здравља стално потребно удисање и издисање ваздуха, тако се и за одржавање духовног здравља треба непренидно молити и кајати.

Др Емилијан Чарнић

ОСНОВАН МИСИОНАРСКИ ЦЕНТАР ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Залагањем Његовог Блаженства патријарха александријског г. Партенија, у Атину је основан „Светски центар православне мисије“. Циљеви новооснованог мисијског центра, између осталог, јесу: подстицај рада православних свештеника мисионара у земљама тзв. трећег света, подизање нових православних храмова (у неправославним срединама) и њихово снабдевање неопходним богослужбеним предметима (утварима), као и стипендирање православних студената из поменутих земаља, који стичу образовање на грчким богословским школама и факултетима.

Нови мисионарски центар припрема и издавање сталне информационе ревије. Једна од првих активности центра је и издавање бесплатног хотела-прихватилишта – за православну омладину целог света, која долази у Атину. (Епископсис, 410)

Похвала Светоме кнезу Лазару

Јефимијин вез

покрив за мошти Светога Кнеза
из 1402. године

У красотама овога света
васпитан си од своје младости,
о, нови мучениче, кнеже Лазаре,
и крепка Господња руна показа те
снажног и славног
међу свом земаљском господом.
Господствовао си земљом твога отачаства
и у свим добротама
увеселио си хришћане теби уручене,
и мунаственим срцем и жељом побожности
изашао си на змију
и непријатеља божаствених црнава,
расудивши
да је неистрпљиво за срце твоје
да гледа хришћане твога отачаства
надвладане од Исмаилћана,
не би ли нао ово постигао:
да оставиш пропадљиву висоту
земаљскога господства
и да се крвљу својом оцрвениш
и сјединиш себе са војницима небеснога Цара.

И тако две си жеље постигао:
и змију си убио,
и венац мученика од Бога си примио.
Сада, не предај забраву твоја вољена чеда,
која си сироте оставио
преласном твојим (у вечни живот);
јер, откано си ти у небесној вечној радости,
многе бриге и боли обузеше твоја вољена чеда
па у многим бригаама (они) живот проводе,
пошто су надвладани од Исмаилћана.

И свима нама потребна је твоја помоћ
па те молимо:
моли се заједничном Владатељу (над свима нама),
— (моли се) за твоја вољена чеда
и за све који им с љубављу и вером служе.

Многом тугом здружена су твоја вољена чеда,
јер они што једоше хлеб њихов
подиглоше против њих велику буну,
а твоја добра, о мучениче, предадоше забраву.

Но, ано си и прешао из овога живота (у вечни),
ти бриге и боли чеда својих знаш,

и, као мученик, слободу имаш пред Господом
— преклони колена пред Владатељем
који те је овенчао (венцем мученика),
моли да твоја вољена чеда
проводе многолетни живот у добру — богоугодно;
моли да хришћанска православна вера
неосудно стоји у твом отачаству;
моли Бога победитеља
да победу подари твојим вољеним чедима,
кнезу Стефану и Вуну —
(победу) над невидљивим и видљивим непријатељима;
јер, ако помоћ од Бога примисмо,
прено тебе ћемо похвалу
и благодарење (Њему) дати.

Сабери збор својих сабеседника, светих мученика,
и са њима помоли се Богу — твоме прославитељу;
известити Георгија, покренити Димитрија,
убеди Теодоре, узми Меркурија и Пропија,
и не остави четрдесет севастијских мученика,
у чијем мучеништву (тј. земљи њихова мучеништва)
војују твоја вољена чеда, кнез Стефа и Вук * —
моли да им од Бога буде дана помоћ;
дођи, данле, нама у помоћ ма где да си.

Погледај (ова) моја мала приношења
и у многа их урачунај;
јер, не принесох похвалу нао теби приличи,
него колико је могуће (било) моме малом разуму,
па зато и мале награде оценујем.

Но ти, мили мој господине и свети мучениче,
нисао тако био малодаран
у пропадљивом и кратковечном,
колико више у непролазном и великом,
што си примио од Бога,
јер мене, (која бејаш) у туђини и страна,
исхрањивао си изобилно;
Зато, сада, молим те за двоје:
да ме исхраниш
и да утишаш љуту буру душе и тела мојега.

О свети, Јефимија ти ово усрдно приноси.

(Према: Ђорђе Трифуновић, *Стара српска књижевност — студија и избор*. Књижевност у школи 1, Београд 1967, 80–82).

* Поменути четрдесет мученика из Севаста, Јефимија се по месту мучеништва селила Мале Азије, где су се тада — у време писања Похвале — налазила браћа Стефан и Вук Лазаревић, у војсци султана Бајазита, којег је код Ангоре победио Темерлан, 28. јула 1402. године. Тиме се тачно одређује и време настанка Јефимијиног веза.

Уз слику на насловној страни

Похвала Светоме Кнезу

Страдање кнеза Лазара било је честа тема српских животописаца и твораца повесних слова и похвала, почев од краја XIV века па до данашњих дана када обележавамо шест векова од косовске битке и Кнежеве погибије. Већ после косовске трагедије кнез Лазар је проглашен за светог. Његова светост произишла је из поштовања основних хришћанских начела — између царства небесног и царства земаљског, одабрао је царство небесно.

Из тзв. косовског циклуса, у временском распону од три деценије, остала су сачувана писана сведочанства (известан број су доцнији преписи) о косовској трагедији, посебно о мученичкој погибији кнеза Лазара. Крајем 1392, или на самом почетку 1393. године, патријарх Данило III, савременик кнеза Лазара, саставио је **Слово о кнезу Лазару**. Коју годину доцније непознати писац, сигурно раванички калуђер, написао је такође **Слово о кнезу Лазару** које је преписивано све до почетка XIX века. Једно **Похвално слово кнезу Лазару**, написано 1403. или 1404. године, оправдано се приписује деспоту Стефану Лазаревићу, сину кнеза Лазара. Овоме песнику узвишене духовне љубави приписује се и текст поетског садржаја

о његовом оцу и косовским ратницима, који је некада био унлесан на мермерном стубу подигнутом на Косову, највероватније после битке код Ангоре 1402. године. Сачувано је и неколико преписа текста Андонија Рафаила из Епактита који је, на основу ранијих слова и похвала о кнезу Лазару, саставио своје дело првих деценија XV века.

Од свих познатих похвала и слова издава се, по лепоти казане речи и креацији уметничког веза, **Похвала светоме кнезу Лазару** од монахиње Јефимије. Ко је била монахиња Јефимија — та побожна, благородна и мудра жена, нежна мати и вешта везиља, а нада све срушена монахиња, како је све наживају истраживачи српског средњовековног књижевног и уметничког стваралаштва? Је-

фимија (претпоставља се да јој је световно име било Елена) је рођена око 1349. године. Њи је ћесара Војихне, намесника Дрме у Егејској Манедонији, који је умро 1366. године и сахрањен у манастиру Хиландару. Јелена се удала за српског деспота Јована Угљешу Мрњавчевића, брата краља Вукашина, српског владара у „грчким странама“ са престоницом у Серу. Са деспотом Угљешом родила је сина Угљешу Деспотовића који је умро као дете (између 1366. и 1371. године) и сахрањен такође у манастиру Хиландару. Бол мајке за јединцем младенцем исказала је Јелена на урезаном тексту двостране иконице која се и данас чува у манастиру Хиландару.

У бици на Марици, 26. септембра 1371. године, погинули су деспот Угљеша и краљ Вукашин, а већину српске војске заробише Турци. Тела ових српских владара никада нису пронађена. Нада су турске хорде 1383. године заузеле Сер, Јелена прелази на двор кнеза Лазара. У овоме благочестивом дому она налази нове родитеље, проводећи време у васпитању деце кнеза Лазара и кнегиње Милице. Ту је дочекала и косовску битку 1389. године, у којој мученички пострада и њен искрени старатељ – српски кнез Лазар. После косовске трагедије деспотица Јелена, са својом сродницом кнегињом Милицом, прима монашки завет и монашко име Јефимија. Свој нови дом налази, прво у манастиру Жупању близу престонице у Крушевцу, а по завршетку манастира Љубостиње прелази у овај манастир, задужбину кнегиње Милице и њених синова Стефана и Вука. Монахиња Јефимија помагала кнегињи Милице, тада већ монахињи Јевгенији, у дипломатској мисији код султана Бајазита I 1389/99. године. Пред краја живота (после 1405. године) Јефимија прима највиши монашки завет – велику схиму – и ново име Јевпраксија.

Поред **Похвале светоме кнезу Лазару и Туге за младенцем Угљешом**, текста урезаном на сребрном окуву двоструке иконице, Јефимија је извезла 1399. године и катапетазму (завесу за царске двери) за Богородичину цркву манастира Хиландара. На црвеном атласу, златном и сребрном жицом и свиленим концем, извезла је Свету литургију: Исус Христос између светитеља – Василија Великог и Јована Златоуста, а иза њих по један анђеоски са рипидама. Код Христових ногу извезла је ова смирена монахиња свој молитвени запис. У манастиру Путна (Буковица, Румунија) налази се плаштаница коју је монахиња Јефимија извезла 1405. године у манастиру Љубостињи. Један аер (воздух) са почетка XV века (изложен у Музеју СПЦ у Београду), такође се приписује овој уметници и вештој везици.

Похвалу светоме кнезу Лазару извезла је монахиња Јефимија око 1402. године као покров за мошти светога кнеза Лазара. На црвеном атласу извезла је, златном жицом и свиленим концем, молитвени текст у коме се обраћа светоме кнезу Лазару да помогне својим синовима Стефану и Вуку да извојују победу против Турана у бици код Ангоре. Текст је извезен у двадесет и шест редова (49x67 см) и уоквирен је витичастим преплетом лозе. (Видети слику на насловној страни.)

Ова Похвала, најпознатије поетско-везилско дело монахиње Јефимије, служила је као **покров за главу** косовском великомучени-

ку кнезу Лазару. Била је у манастиру Раваници све до велике сеобе Срба 1690. године под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, када су мошти кнеза Лазара, после дугог путовања, пренете чак у Сентандреју. После повлачења Турана, крајем 1697. године, Кнежеве мошти прекривене Јефимијиним покровом пренете су у манастир Врдник (Нова Раваница) где су биле све до почетка II светског рата. Због ратне опасности свете мошти кнеза Лазара пренете су у фрушкогорски манастир Бешеново. По одобрењу архимандрита Лонгина, игуман манастира Раванице, (потоњег епископа зворничко-тузланског) др Душан Глумац, професор Београдског универзитета, преузео је десет највреднијих црквено-уметничких предмета везаних за личност кнеза Лазара на чување. Јефимијин вез донео је др Душану Глумцу у Београд, априла 1942. године, један од бешеновских монаха. Све те драгоцености чувао је током рата проф. Глумац у своје стамбу – једно време биле су зазидане у подруму зграде где је становао – да би их 17. маја 1944. године вратио игуману раваничком Лонгину, а он предао у Патријаршију. **Похвала светоме кнезу Лазару** (Јефимијин вез или Покров за мошти светога кнеза Лазара) је у сталној поставци Музеја Српске православне цркве у Београду.

Мр Слободан Милеуснић

Унија и унијати

Марчанска унија

Православни Срби у аустроугарским земљама

Динамика померања православних Срба према северу, у пределе туђе земље и „туђе вере“, било је у сразмери турског надзирања и освајања. Миграциона бујица без престанка је текла од 14. па до 18. века. Напуштана су вековна огњишта и кретало се на север, у неизвесност, али са надом да ће се у хришћанском Царству моћи да спасе људско достојанство и православна вера. Са народом је ишло и његово свештенство. У Срему, Мачви и североисточној Босни православље је било и одраније распрострањено. Ове земље је добио на управу (1284) српски краљ Драгутин (1276–1282) од свога зета, угарског краља Ладислава IV, и њима је владао до краја живота, пошто је управу Србијом предао своје брату Милутину (1282–1321).

Аустроугарске земље које су дошљаци са југа населили, биле су изразито римокатоличке и посебне миљенице Рима. А Римска црква, као што смо већ видели, имала је посебан однос према православнима – погрдно називаним „шизматичима“ или „власима“ – разрађену политику и методологију за њи-

хово обраћање, било католичештем или, још чешће, унијаштем. Теоретско образложење и оправдање за ова дела нарочито у раздобљу од тринаестог до шеснаестог века, било је тврђење да су сабори у Лиону (1274) и Фиренци (1438/39) „васељенски“, да је на њима Православна црква потписала унију са Римом, да су одлуке тих сабора међународно обавезни документи, према којима је једино легална римска јурисдикција и једино призната латинска, римокатоличка вера. Ради остварења својих замисли превођења православних у католичку веру, односно у унију са Римом, папа Гргур XIII је 1577. год. основао у Риму високу богословску школу, „Колегиум грекум“ (грчки колеџ), а затим „Колегиум илирикум“ (илирски колеџ), ради школовања обдарених и одабраних младића из православних земаља и припремања за мисионаре међу својим православним сународницима. Ради још веће активизације своје пропагандне делатности међу „шизматичима“, папа Гргур XV је 1622. год. основао посебну установу, коју је назвао „Конгрегација за пропаганду вере“.

У неколико краћих чланака указаћемо, само делимично, на трагични удес православних Срба, који су, да би избегли исламизацију и потурчење, са надом и стрепњом тражили заштиту и уточиште у великом хришћанском Царству на северу. Аустрија и Угарска су их примале и насељавале у опустелим граничним појасевима према Турској. Не само да су их примали, него су их, понекад, и плански досељавали. Познат је историјски случај да је, на пример, мађарски краљ Матијаш Корвин, после неуспелог рата са Турском 1480/81. год., из Србије населио у јужним деловима Угарске око сто хиљада душа. Била је то сеоба која се може упоређивати са великим сеобама у седамнаестом и осамнаестом веку, под патријарсима Чарнојевићем и Шанабентом.

Срби су због својих изванредних војничких особина добијали и одређене привилегије, али су за њих морали вечито да се боре, јер су и саме државне власти и Римска црква имали са Србима друге планове и другу политику. На привилегије су се позивали и поштовали их, углавном, у временима тешким и ратним, када су морали рачунати са православним Србима као добродошлим фактором у одбрани земље.

Дакле, ситуација са којом су се суочили православни Срби у новим областима, била је веома конфликтна: државна власт их ангажује на граници према Турској као слободне војнике и даје им гаранције слободе вероисповедања; с друге стране, Католичка црква, која иначе има прворазредни утицај и на државне послове, у принципу не подноси „шизматике“ у својој средини. Оне који су се населили на бискупским феудалним имањима настоји да преобрати у зависне кметове, и да им наметне плаћање „десетине“. Унијање је перманентан план и програм. Став Католичке цркве према православнима илустроваће и ови примери: Надбискуп Петар Вараи се обраћа писмом Ђорђу Бранковићу, где, између осталог, каже и ово:

„Бог је ову државу створио хришћанском, а не шизматичном и свакако није у Вашој власти да је учините српском. Хришћански народ под хришћанским владарем треба да живи по хришћанском закону и хришћанском обреду“. Дакле, православни су само шизмати-

ци, којима се оспорава не само „закон“ и „обред“ него и само хришћанство! Хришћани су само римокатолици! Да ли је и из нашег „великог“ атеистичког савременика Ј. Становника проговорно зов скривене римске вере када је, клеветујући своју властиту земљу изјавио у САД да у Босни живе „хришћани, муслимани и представници православне вере“?! („Политика“ од 8. 11. '88). Или један други, знатно каснији случај: кардинал Колоњић, савременик и мучитељ избеглог патријарха Арсенија III Чарнојевића, обраћа се „Информацијом“ аустријском цару Јосифу 1706. год. и обавештава га да су Срби погрешно сватили привилегије које им је дао цар Леополд и погрешно их тумаче „те изводе да је, по гласу истих, њима дозвољено не само да буду шизматици, већ да као такви, одељени од католичке и римске цркве, и даље остати могу. Но то им се не може никако допустити, јер не само да то наша света католичка вера забрањује, него је одлучно противно и самом државном разлику. Искуство нас довољно учи што је све разлика у вери по Угарској починила у недавно прошла времена, а историја нам показује шта се све догађало због тога и у другим крајевима света. Стога ваља настојати, али без велике галаме и вређања, да се тај илирски или рашки народ помало сједини са римском црквом, од које се, уосталом, ионако много не разликује“.

У свим областима у Аустро-Угарској било је више или мање успешних покушаја превођења православних у унију. Унијањени су Срби у Лици и Крбави, у Хрватској и Славонији, у Срему, Банату и Барањи. У области које су биле насељене православнима, плански су насељавани унијати из Галиције, чији су преци ушли у унију са Римом на саборима и Брест-Литовску и Мукачево (о чему је већ било речи у ранијим бројевима „Каленића“). У Бачку су унијати Русини досељени и насељени у Руском Крстуру 1746. год. и у Куцури 1763. год. за време Марије Терезије, која је 1741.г. донела чак и „рескрипт“ да у Хрватској „није призната никаква друга вера осим римокатоличке“. „Рескрипт“ није могао да се одржи, јер су политичке прилике принудиле исту царицу да само две године доцније, 1743.г. потврди све раније издате привилегије. У Босну су досељени унијати из Галиције око 1876. год. Данас се одржала само мања група око Бања Луке.

Притисак на православне и опасност од унијаћења у Аустро-Угарској увек и свуда, био је изузетно велик. Илустроваће нам то само један детаљ из писма митрополита С. Стратимировића, упућеног епископу далматинском, а потоњем српском патријарху, Јосифу Рајачићу, 29. јануара 1835. год.: „Ако и сасвим мали број кућа или становника приступи унији, то се одмах унијатима зида црква, а затим ће се ова зараза на све стране ширити...“

У историју су ушле две „успеле“ уније, познате као **Марчанска** и **Жумберачка унија**. „Успех“, или жалосне епизоде које бацају ружну сенку на римску црквену политику у односу на хришћанску православну браћу?

Марчанска унија

На подручју Карловачког и Вараждинског генералата је образована јединствена црквена област са седиштем у манастиру Марчи. Манастир посвећен светом арханђелу Михаилу, био је саграђен око 1609. год. на реци Глоговици код Иванић-Града, на рушевинама римокатоличког храма посвећеног Свим Светима. Око 1602.г. је подигнут манастир Гомирје, а око 1636.г. манастир Лепавна. С обзиром да је манастир Марча имао централни географски положај, изабран је за резиденцију нове српске епархије, коју је основао пећки патријарх Јован Кантул (1592–1614) за све православне у „западним странама – Хрватској, Славонији, Крањској, Штајерској и областима западне Угарске“, које су тада потпадале под власт аустријских царева.

Патријарх Јован Кантул

Ради лакшег разумевања неких поступака првих марчанских епископа, неопходно је рећи неколико речи о прозападној политици пећског патријарха Јована Кантула. Његова се јурисдикција протезала на све територије Турске Царевине, а посвећивао је епископе и ван тих територија „за све Србе у западној Угарској, од Коморана до Ђура, па преко Барање, Славоније и Хрватске, све до Сењског приморја“. Патријарх Јован је 28. јуна 1609. год. у Пећи признао и потврдио епископско рукоположење Симеона за „епископа вретанијског“ (марчанског), које је у Ђуру обавио коринтски митрополит Козма.

Патријарх Јован је био опседнут идејом да је ослобођење од турског ига било могуће једино уз материјалну, политичку и војну помоћ римског папе и западних хришћанских владара. (То је једини пећки патријарх за кога покојни Стева Димитријевић каже да се уопште није ослањао на Русију нити јој се обраћао.) Патријарх је успоставио везу са римским папом Климентом VIII (1592–1605) (То је онај папа за време кога су поунијаћени православни Украјинци, на сабору у Брест-Литовску 1596. год. са стварањем алијансе против Турака хтео је да скрене пажњу на другу страну са борбе између католика и протестаната.) Папа је тражену помоћ обећао, али под условом да патријарх претходно потпише унију са Римском црквом. Дакле, иста режија и исти сценарио као и код ранијих обраћања за помоћ папи и Западу! Патријарх, разуме се, није прихватио постављене услове. Какав је био став патријарха према унији може се закључити из једног сачуваног документа из тога времена. У манастиру Морачи је 13. децембра 1608. год. одржана народна скупштина. Са скупштине је упућено писмо савојском херцогу Карлу Емануелу. Скупштинари пишу да је народ вољан да херцога призна за свога краља под условом да буде крунисан „по закону светог Саве и светог Симеона и брата му првовенчаног светог краља Стефана“. Даље се додаје да ће народ „увијек бити за велику вјеру, зашто у наше стране нећемо ни језуита ни никога другог који би народ хришћански обраћао на закон римски, зашто последице би могло бити велика скандала међу народом“.

Не обазирјући се на чињенице, римска пропаганда је уносила у народ смутњу протурјући тенденциозне и лажне вести о тобож-

њим преговорима патријарха са папом о унији. Ово је био један од разлога да је и његов марчански епископ Симеон био охрабрен да попусти пред притисцима католичког загребачког бискупа, и да преко њега ступи у контакт и са римским папом.

Турске власти су биле обавештене о политичким преговорима патријарха Јована са Западом. Он је био позван у Цариград, тамо ухапшен и као политички издајник обешен. У то време је освета Турана над Србима код којих су се све више будиле наде на ослобођење, добила свог израза и у спаљивању моштију Светог Саве на Врачару 1594. год. што може, бар делимично да се повеже и са политичком делатношћу патријарха Јована.

Загребачки бискуп и унија

Манастир Марча је био подигнут на феудалном поседу загребачког бискупа. По феудалном принципу „чија је област његова је и вера“ (quins regio illius religio) загребачки бискупи су захтевали да марчански епископи морају да признају његову духовну власт, да прекину сваку везу са Пећком патријаршијом и да приме унију – то јест да уђу у јединство са Римском црквом. Епископ Симеон, свестан да се налази у областима у којима је законом признавана само римокатоличка вера, а охрабрен контактима које је пећки патријарх Јован имао са Западом, одлучује се на компромис са властитом савешћу. Видећи да се неће моћи одржати на свом положају ано и даље буде упоран у одбијању захтева загребачког бискупа, изјавио је иванићком жупнику Мартину Добровићу – задуженом за обраћање православљана тога региона у римокатоличку веру – да ће признати римског папу и одавати дужну послушност загребачком бискупу. Овај Мартин Добровић је био син православних родитеља. Старањем љубљанског бискупа завршио је католичке теолошке школе у Грацу и био је задужен да своје сународнике обраћа у католицизам путем уније. Стари опробани метод Римске цркве.

Епископ Симеон, у пратњи поменутог Мартина Добровића и уз благослов загребачког бискупа, отпутовао је у Рим. Папа га је 1611. год. потврдио за владика „католичких Срба грчког обреда“, а цар Фердинанд му је издао царску потврду 10. јануара 1612. У овој потврди се наређује свима крајишким заповедницима да помажу епископа Симена, пошто се он стара „да исправи верске погрешке и уништи отпор према правој римокатоличкој вери“.

Симеон је примио унију са Римском црквом, али у народу о томе није говорио. Сматрало се у народу да је поклоњење загребачком бискупу и папи у Риму само ствар куртоазije и верске политике. Загребачки бискуп Петар Домитровић, такође пореклом из српске православне породице, давао је унијатском епископу одрешене руке у организовању епархијског и верског живота. Уступило му је манастир Марчу и солна земљишта. Међутим, ни загребачки бискуп ни остали пропагатори уније нису били задовољни резултатима епископа у односу на ширење уније у народу. Стога је у наведеним круговима решено да се пронађе шест способних православних крајишника, да се школују у загребачком језуитском семеншту (богословији)

и систематски припреме за мисионарски рад међу својим земљацима. Истовремено су учињени потребни кораци да се православни монаси и свештеници, који су хтели да пређу из Турске у Аустрију, враћају натраг под изговором да су турски шпијуни.

Симеона је на марчанском трону наследио марчански игуман Максим Преодојевић (1630–1642). Цар га је одмах потврдио обећање да ће Максим извршити царско наређење и своје обећање, и отићи папи у Рим на посвећење. Уместо тога, он је са средствима која је сакупио народ за његов пут, отишао у Пећ и био посвећен за епископа од стране српског патријарха Пајсија (1614–1647/8).

Створена је пометња. Загребачки бискуп Бенедикт Винковић предузима акције преко Конгрегације за пропаганду вере у Риму и аустријског цара да се овај „шизматички епископ“ смени и на његово место постави француски редовник Рафаило Левановић. Да би предупредио ове намере, Максим обавештава Беч да ће ићи код папе у Рим, а истовремено на све могуће начине одуговлачи да изврши своје обећање. У томе га је затенла и смрт 1642. год. Уместо природног калуђера Левановића, народ је изабрао за епископа Гаврила Преодојевића (1642–1644). Посветио га је за епископа пећки патријарх. Марча је бројно појачана доласком групе монаха из манастира Рмња. Епископ Гавро је избегао да током свог двогодишњег управљања епархијом оде код папе у Рим, и умро је као православљанин. Међутим, његов наследник на трону, гомирски архимандрит Василије Преодојевић и после њега Сава Станиславић, прихватили су унију и за епископе су посвећени у Риму. Ситуација се продужава. Епископи су унијати, али ништа не раде у народу и свештенству на прогирању и ширењу уније. Штавише, без обзира на преноре и бечког двора и загребачког бискупа, учвршћују православље. Владика Сава зида нову манастирску цркву, уређује резиденцију епископа... Дакле, ни рат ни пакт. Ни уније у народу ни чистоте православља у епископу. Стога загребачки бискуп снује и планира, још за живота владике Саве, да будућег епископског наследника пронађе међу неколико заврбованих калуђера, похлепних на новац и власт, који ће се усрдно заузети за дело уније. Заврбовани су: лепавински калуђер Симеон Нордић, коморански архимандрит Јован Дјаковић и марчански јеромонах Гаврило Мијанић. Изабран је Гаврило Мијанић. Са њим се завршава серија марчанских епископа који су тражили од папе благослов за вршење своје епископске службе, али нису прекидали везу и са пећким патријарсима.

Павле Зорчић, пренида све везе са Патријаршијом у Пећи

Године 1670. је откривена завера бана Петра Зринског и његовог шурака Крсте Франкопана. Епископ Гаврило Мијанић је осумњичен за саучесништво у завери. Ухапшен је и затворен у Сењску тврђаву. Пропагатори уније и бечки двор без избора и питања народа, неканонски постављају Србима за епископа Павла Зорчића, васпитаника језуитских школа у Загребу и Болонји, одушевленог и бескомпромисног поборника уније.

Са Павлом Зорчићем, односно са јануаром 1671. год. када је дошао на марчанску епископску катедру, у н и ј а с а Р и м о м постаје стварност. У српском народу марчанске епархије настају проблеми, који су по правилу пратили сваку унију са Римском црквом: деобе, сукоби, мржње... Плодови сатанини, а не Божији, јер „зло дрво плодове зле рађа“ (Мт. 7:17).

Павле Зорчић је 1671.г. положио заклетву пред загребачким бискупом, папу признао за јединог поглавара цркве и исповедио католичку веру. Прекинуо је сваку везу са Пећком патријаршијом. Народ, свештеници и монаси се дижу на отворен устанак, који је 1672. год. угушен у крви. Четрнаест калуђера побуњеника је обријано. Послани су као робови да на Малти изграђују бедеме или приковани на галије да окончају своје живљење. И поред овога, Зорчићева инсталација у Марчи је онемогућена. Уз помоћ војних власти, далеко од очију и народа и свештенства, коме је пиостављен за владика, уведен је у епископску службу у Крижевцима, а не у Марчи, као седишту епархије. Одатле је отишао на потврду и поклоњење папи у Рим.

До своје смрти 1685. год. Зорчић је живео у сталном страху од народа коме је био постављен за духовног старешину, углавном у приватној кући у Загребу, која је била купљена са планом да се у њој отвори унијатска богословија. Ретко је обилазио епархију, а још ређе навраћао у манастир Марчу.

Епископи после Зорчића су били такође унијати. Бивали су постављани од власти, а не бирани од народа. Рукополагали су их русински (украјински) унијатски епископи.

Патријарх Арсеније III Чернојевић и унијати у Марчи

Тек што је мало средно прилике међу Србима који су са њим прешли у Аустрију, патријарх Арсеније Чернојевић је 5. марта 1692. год. издејствовао од цара у Бечу дозволу да обиђе народ и цркву у Крајини, „да поучи српске калуђере и свештенике грчког обреда и потчини их својој законитој духовној власти...“ О својој посети је обавестио народне прваци, монахе, свештенике и надлежног епископа, а тада је то био унијат Исаија Поповића (1686–1701). У децембру 1692. год. Патријарх се у пратњи 200 до 300 наоружаних пратилаца појавио у Крајини. Народ је ликовало и дочекивао Патријарха као избавитеља. Владика Исаија шаље пред Патријарха у Крижевце и лепавину свог изасланика, али се сам није појавио. Световне власти, у страху од народних немира, саветују епископу Исаји да не избегава састанак са Патријархом „не из покорности, него због пуне...“. Има података (који потичу из кореспонденције кардинала Колонића и млетачког унијатског архиепископа), које наводи проф. др Д. Нашић, да је епископ дошао са својим калуђерима да се поклоњи Патријарху, да се одрекао уније и католичке вере и од стране Патријарха потврђен у епископској власти.

После посете Патријарха дошло је до нешто сношљивијих односа између народа и унијатских владика Гаврила Турчиновића (1701–1707) и Григорија Југовића (1707–1709). Међутим, када је на катедру постављен унијатски епископ Рафаило Марковић (1711–

–1726), човек груб и насртљив, дошло је поново до нереди, који су 1715.г. прерасли у побуну. На челу побуне је православни свештеник Никола Поповић из Велике Писанице. Побуњеници захтевају да им се убудуће за епископе постављају православни кандидати. Унијате не признају за своје духовне старешине. У време народних немира владика Рафаило је наредио да се на самом црквеном прагу манастира Лепавине убије игуман Кондрат, који је својим телом хтео да спречи унијатског владика да уђе у храм. Свештеник Никола Поповић шаље жалбе у Беч цару и у Карловце, митрополиту. На сабору у Срем, Карловцима 1726. год. Николу Поповића је сабор прогласио за протопоп, архијерејског намесника марчанског владичанства, са титулом „хорватски протопоп“. Митрополит Мојсију му је издао грамату.

Попис унијата и православних

Протопоп Никола преко Беча инсистира да се образује „царска комисија“ која ће утврдити ситуацију у марчанској епархији. У овоме у велико помаже капетан Михаило Мишакиновић, који је због заслуга доцније постао фелдмаршал и барон. Званична комисија је образована. Она је у присуству марчанског унијатског епископа Григорија Вучинића обишла све српске парохије у Вараждинском генералату и утврдила да се ту није нашла ни једна унијатска кућа. Чак у самом манастиру Марчи, седишту епархије, поред Владике су само три његова придворна калуђера признала да су унијати.

На основу налаза „царске комисије“, узалудна су била настојања православних Срба да се из Марче уклони унијатски епископ и постави православни. По савету Римокатоличке цркве, царски двор у Бечу је донео решење 10. априла 1784.г. да се за православне може основати нова епархија са седиштем у манастиру Лепавини, а у манастиру Марчи мора и даље да остане унијатски владика.

Карловачки митрополиит Винентије Јовановић је на основу наведеног решења одмах, у споразуму са народом, поставио за владика Симеона Филиповића, али не са седиштем у Лепавини него у Северини код данашњег Бјеловара. У исто време је гроф Штрасолдо у Марчи инсталирао новог унијатског епископа. Такав поступак је до те мере узбудио и узбунио православне Србе, да се за свега неколико дана код Чазме окупило око шест стотина побуњеника, који су имали за циљ да из Марче силом протерају новопостављеног унијатског епископа Силвестра Јовановића. Овај, видећи опасност, побегао је са своја три калуђера у Загреб. Идуће, 1736.г. је избио нови сукоб и нова буна. Народ тражи да му се преда Марча. Без обзира на сва образложења и разлоге, Беч поново одређује 1738. год. да се Марча стави под јурисдикцију загребачког римокатоличког бискупа. Озлобађеност у народу је достигла врхунац. У ноћи 17. јуна 1739. год. манастир Марча, коначи и помоћне зграде – нестали су у пламену.

Унијати су заувек напустили Марчу и настанили се на епархијском имању у Прибићу, где је основана нова унијатска епархија свидничко-марчанска. Унијатима су и даље били

главни ослонац не преобраћени православни Срби, него **досељени унијати из Галиције**. Из њихове средине је и изабран, бивши игуман унијатског манастира св. Николе у Мукачеву – Габриел Палкович.

Свидничко-марчанску епархију је укинуо папа Пије VI. Епископ Василије Боничковић (+ 1785) је преместио резиденцију у бивши фрањевачки самостан у Крижевцима, где је 1777. год. основана нова унијатска Крижевачка епархија. Она и данас постоји. Године 1923. под јурисдикцију крижевачке епархије су подвргнути сви унијати у Југославији: Русини, Украјинци, Македонци, Румуни, Хрвати. Данас их је у Југославији око 60.000 и широм земље имају 62 жупе (парохије).

Православно памћење манастира Марче остало је живо и непрекинато, као православно центар окупљања оних који су морали да напусте своју матичну државу и цркву. У наше време у САД је владака источноамерички др Сава Вуковић (сада епископ шумадиски), у спомен на стару Марчу, основао нову Марчу, као женски манастир, да као некад стара Марча, буде центар окупљања православних Срба, који су далеко од отаџбине.

Јован Олбина

Екуменизам и секте

На хришћанском религиозном терену у Европи сад је модерно бавити се **екуменизмом**. (Грчка реч **екумена** значи: сви насељени крајеви света.) То је савремени покрет, или покушај уједињења свих хришћана, сада разједињених на десетине „цркви“ и још више секти.

Екуменизам у ужем смислу

На састанцима – конференцијама екумениста, поред основних религијских догми, намећу се као предмет расправе и питања о примату у Цркви, о расколу-шизми, о црквеној дисциплини, о правцима тумачења догми, о моралним системима, и ко зна о чему све још! Поред тога умеша се ту чак и сујетна поставка о такозваним културним супериорностима. А, да би ствар била компликованија, ту је, даље, и мешавина разних „предмета“ црквене праксе, на пример: о виду причешћивања верних, о исповести, о форми крштавања и др. Једино у чему се понекад сложе то су увек једне те исте формалне резолуције о одржаним састанцима, а без икаквих конкретних решења па, као такве, никога и ни у чему не обавезују. Али, и баш зато, није се у томе постигло и нешто више и суштински конкретније. Поготово ту одлучне жеље за попуштањем у главним, суштинским питањима и нема, јер свака страна ту још има, и брани, и свој неки посебан историјски статус и престиж. Тако онда, сви се боје и да не

изгубе тај престиж у очима својих верника „у бази“, у случају неког одступања од свог досадашњег вековног става, и од своје такозване „једине истине“, мада, иначе (искрено речено) ни сами не живе, практично, по тој истини.

Све ово речено у првом реду је главна сметња екуменизму у такозваном **у ж е м с м и с л у** – ако се тако може назвати – то јест између три гране хришћанства: православних, римокатолика и евангелика, камо спада и Англиканска црква. Отуда, биће то врло дуг процес, тај екуменизам, можда исто толико дуг колико је био и процес раздвајања Цркве. Прво је дошао расцеп и подела Цркве на Источну и Западну (1054. године) а онда је у 16. веку дошло до појаве протестантизма, тј. реформација на терену Западне Цркве.

Ширењем реформације процес расцепа и раздвајања Цркве и хришћана све се више ширио и продубљивао, а с тим се губио и дух јединства хришћана. На томе терену настајале су многобројне верске секте, па је сваки отпадник од матичне цркве стварао некакву своју „цркву“ и настао је хаос верских појмова и тумачења како Светог писма тако и црквених догми и праксе. Тим путем настадоше „цркве“: лутерана, калвиниста, цвинглијеваца, па секте: назарени, методисти, баптисти, адвентисти, мормони, јеховисти... и да не набрајам даље. А да би се ствар развукла у недоглед, и те секте настоје да наметну и свој неки став и неке своје „истине“ од којих никако не желе да одступе, па ни у циљу јединства, него се држе своје посебне „вере“ и „цркве“ углавном са терена и позиција некаквог екстремног, тобож, протестантизма. Осим тога, а преко неких од тих секти индиректно, обнавља се и дух оног искључивог јеховизма из првих векова, кад су Јевреји третирали Христову Цркву као „јерес назаретску“ (А. ап. 24:5) и гонили је до смрти (Д. ап.)

Екуменизам у ширем смислу

Неке од тих секти намећу се и екуменизму па то онда треба да је некакав екуменизам у **ширем смислу**, као покушај који, тобож, поздрављају сви добронамерни људи у свету. И, при томе онда, многи сматрају да је баш то она „спасоносна формула“ за одржање позиције хришћанства у овом времену и у овим приликама и условима, у светским интернационалним и међуconfесионалним размерама.

Чисто сумњам! Јер, што је више секти то је све више разбијача црквеног јединства, а мање изгледа на екумену. А баш то је и сврха тих секти и јереси! Јер, зашто би се, иначе, одвајале од матичне цркве? И, зашто би их подржавали и они политички системи за које је религија „опијум штетан за народ“? Зато мислим да је то лукаво смишљено **францијашење, а не екуменизам**. У ствари, ниједној секти није стало до Цркве ни до екумене, него само желе да користе прилику и покушају протурити неку своју „истину“, неусагласиву духу Цркве и њеног јединства.

А, да би неискреност била што већма прикривена, поред неких конференција твз. „Цркве за мир“ и твз. **Christian Peace Conference** умешала се ту чак и политика двају идеолошки опречних блокова. Рачунају, можда, да ће и путем некаквог верско-политич-

ког **екуменизма отупити међурелигијско супротности и отпоре, а уствари главна сврха је политички пропагандни ефекат, и то оних који, иначе, не верују ни у једну религију.**

Мислим да је баш **то најпогрешнији пут за суштину екуменизма!** Сматрам чак да би за јединство Цркве такав пут био чак и штетан (уколико би формално и успео) јер би, као такав увек био потенцијално немирни елемент унутар Цркве и водио секуларизацији, то јест, свођењу религије на приземне, земаљске проблеме. Поготово што је ту реч **екуменизам** сада на уснама и оних који, не само што нису чланови Цркве Христове него ни религиозни чак ни у оном формалном смислу, а, ето, „брину“ се и они о екумени из неких (но зна каквих) циљева и интереса. Из тих разлога свашта се ту сад уплиће и покушава да се наметне и скрене са суштинских ствари. Отуда и толике сумње и неповерења. А као главно: није у интересу Цркве да се ангажује и учествује у конфронтацији и супротностима ниједног политичког блока, ни усних ни светских размера, јер се они и не боре за еванђелску етику и принципе Еванђеља, него за овоземаљску власт. А кад би се толика власт и заузимање утрошили на остварење правих, истинских еванђелских принципа, вероватно би ствар у целој свету кренула бољим и за човечанство кориснијим путем.

Заблуде (евентуално) екуменизма у ширем смислу

Осим реченог, велика би заблуда била и веровање (које неки бесмислено, а секташи и лукаво протурјују у народ) да ти разни, једни другима супротни секташки покрети – противни Цркви – значе у исто време и неку већу религиозност у народу. Не, никако! Поготово не у њиховој агресивној и разбијачкој фроми, како се сад те секте и секташи јављају у нашој средини, одвраћајући народ од његове националне Цркве. Стога, онај разборити део нашег народа, искрено и активно одан својој Цркви, не осећа нити је икад у својој историји осећао потребу за неким верским (секташким) конгломератом. Увидело се већ и то да је сваки такав покушај уствари само једно празно секташко надмудривање и, што би се рекло, једно замлаћивање, то јест, празно, формално а сујетно прегањање о библијским цитатима. Сва секташка упорност у цитатоманији служи као доказ да се ту не ради о знању или незнању мношине цитата него о некој несхватљивој омамљености духа, као да су под неким шоком, па се ту не може више утицати логиком разума.

Зато, проћи се и таквог екуменизирања! На то је и св. апостол Павле упозоравао хришћане, говорећи: „Човека јеретика проћи се, а јалових и лудих запитивања о закону Мојсијевом и старозаветним прописима клони се, јер је то ненорисно и празно и раба свађе и немир“ (Тит, 3:9; II Тим. 2:23). И, посебно опомиње: „Клоните се таквих који изазивају раздор!“ (Римљ. 16:17). А еванђелист Јован, имајући у виду разоран утицај јеретика-секташа саветује: „Не примайте их ни у кућу, нити се поздрављајте са њима!“ (II Саб. 2:10).

То тим пре што су секташи обузети некановно бесмисленом сујетом, па онда презиру све који нису тако „свети“ као они што су. Од 100 разних секти 99 не слажу се међу собом и свака од њих била би срећна кад би све друге биле уништене. И то сад треба да чини екумену! То је уствари хаос и разбијачка работа, а не екумена. Зато и наступају у име прикривеног „духа уништења“ коме је име л е г е о н (Мк. 5:9; Лк. 8:30) то јест хиљаде, па желе и Цркву Христову да исцупкају на хиљаде секти и униште је, јер знају да „царство, које се издели пропашће“ (Мт. 12:25). То само заведени и обманути секташ, тобож не види. Међутим, сваки нови секташки насртај – нама је то сасвим јасно – долази у циљу рушења ауторитета наше националне Цркве. Секташ у томе рушењу види чак и своје некакво л и ч н о задужење, а уствари то је или инат некоме или пакост. А секташ, услед мржње, није кадар да сагледа ко и шта стоји иза тих насртаја на Цркву; нити је кадар да схвати ко то све режира и ко финансира.

Наравно, ни ово није коначни одговор на проблем екуменизма са секташима, али суштина је у овоме: уколико би ту било и неког макар и привидно формалног успеха у том ш р е м с м и с л у, то би онда по њиховој жељи и циљу имао бити јеховистично-мојсијевски екуменизам, а не хришћански, то јест, уједињење у мојсијевству а не у Христу и еванђељу! А то значи и очекивање другог и другачијег Месије–Спаситеља, специјално за Јевреје, јер они ни до данас нису прихватили Исуса Христа као и свог Месију.

То је суштина јудаистичних секти на бази јеховизма, а уколико се јављају под хришћанским именом то је само камуфлажа. А наивни хришћани ни то не увиђају, или се само праве да не увиђају како иза свих разбијачких покушаја према Цркви Христовој стоји Јеховин закон „да се има истребити сваки онај ко себе назива Сином Божјим“ (3. Мојс. 24:16; Јн. 5:18). Зато су, а према слову тог закона, ондашњи јеховисти-мојсијевци, не само одбацили Исуса Христа као Месију–Спаситеља, него су га и убили са образложењем: „Ми закон имамо – Мојсијев – и по закону нашем он мора да умре јер начини себе сином Божјим!“ (Мт. 16:63–66; Јн. 19:7).

Дакле, ту поготово нема екуменизма нити је могућ на тој основи! Јер, ако би Мојсијев закон важио и за хришћане онда је Христос узалуд долазио и узалуд умро за грехе наше, вели апостол Павле (Гал. 2:21). То каже због тога што би по закону који убија (Јеховин) онда све нас хришћане ваљало истребити што се називамо синовима Божјим кроз Исуса Христа, који нас је искупио од робовања Мојсијевом закону, да бисмо примили понаштво (Гал. 4:5). Из тог разлога је сам Господ Исус рекао да је закон Мојсијев (који је Аграр, тј. закон ропства, Гал. 4:24) важио само до Јована Крститеља, као размеђа Старог и Новог завета, а онда се царство Божје добива Еванђељем! и благодаћу кроз Исуса Христа (Лк. 16:16; Римљ. 6:14; Еф. 2:8).

Тако, дакле, нисмо робови закона Мојсијева него смо синови Божји и наследници Царства Божјег кроз Исуса Христа. По слову тих речи и по надању Светог Духа и апостоли Христови су на сабору у Јерусалиму ослободили хришћане обавезе према Мојсијевом закону (Д. ап. 15:28). Тако је Еванђеље постало мерило човека да је син Божји,

јер је и Човек створен по слици и прилици Божјој (Пост. 1:27) а не да је некаква „јеховистичка гомила“. Зато апостол Павле и виче хришћанима: „Изгубисте Христа ви који хоћете законом Мојсијевим да се оправдате, и отпадосте од благодати!“ (Гал. 5:4). И још опомиње: не дајте се у јарам ропства хватити, тј. ако сте у духу еванђељском и под благодаћу кроз Христа, нисте под законом Мојсијевим (Гал. 5:1).

На ово би ваљало стално упозоравати наше вернике, поготово оне који – у циљу неког формалног екуменизма – кокетирају чак и са јеховистима и дозвољавају да ови их збуњују.

Нелогичност и тог (евентуалног) ширег екуменизма

Пред своје страдање Господ Исус је на Тајној вечери посебно наглашавао ученицима својим да буду јединствени по духу и вери. Последња Његова молитва за њих била је да буду једно, као што је Он једно са Својим Оцем, Богом, да тим јединством познамо да је Христос заиста од Бога изишао (Јн. 17:21).

То јединство, постављено у Цркви од самог њеног почетка (Д. ап. 4:32), одржавало се путем четири њене особине, исказане у 9. члану Символа вере да је: **ј е д н а** (што значи јединствена), **с в е т а** (по својој оснивачу Христу), **с а б о р н а** (тј. екуменска), **а п о с т о л с к а** (по светим апостолима).

Све друге, такозване „цркви“ и секте немају те квалитете, а још мање имају континуитет, то јест, непрекидност везе са њеним извором, јер сви њихови (наснији) оснивачи нити су били светитељи, нити апостоли (на пример Лутер, Калвин, Цвингли, а поготово не секташи: Вилхелм Милер, Елена Вајт, Пен, Весли и други, а о јединству и да не говоримо. Према томе и њихова евентуална екумена са Христовом Црквом може бити само у случају ако се они одрекну својих заблуда и јереси па се искрено и безрезервно врате, тј. присаједине матичној Цркви и њеном символу вере. Други који пут не долази у обзир!

Међутим, откуда то сада да се хришћани, такође, размеђу тиме што истичу толику множину својих различитих „цркви“, на пример, чак и 250, као што беше на конференцији у шведском граду Упсали! И свака од њих, на супрот другој, држи да је баш она „права црква“ и „права вера“! А ако сви пристају на толику поделу и подвојеност Цркве Христове, чему онда екуменизирање? Где је ту логика јединства? Значи: прихватили разједињеност као нормалну ствар, одржали јој здравичу па у здрављу да се видимо до следеће још празније екуменске конференције! И, зар ни они не увиђају да се тиме потискује основна Христова поставка Цркве и позив „да сви једно буду“, а потврђује се и Његова опомена да „царство које се раздели пропашће“ (Мт. 12:25). Зар ни у току 2000 година хришћани нису увидели да је цепање највећи непријатељ Цркве? А толиким деобама и фракцијама баш се то чини! Поготово у оним политичким системима који у својим редовима не толеришу никакво фракционаштво, а форсирају секташтво на терену Цркве!

Није, дакле, чудо ако постоје и толике сумње у искрености тог екуменизирања. Сумњају већ не само и његови антери него и верници на практичном терену, што би се рекло у бази; поготово на терену наше националне Цркве. То, у првом реду из познатих догађаја испољених и у прошлом рату кад се највидније показало на делу колико је екуменизам далеко од своје намене, у свим крајевима где Срби живе, где су били немилици убијани баш од тих хришћанских народа католика и протестаната. Уколико, пак, у православној Цркви има отпора према екуменизму то свакако није кривица до православне Цркве, па дакле и наше, него до оних који нас цепају и разједињују. А таква нам њихова работа не подобајет, без обзира са које стране долазила и ко је форсира.

Тако онда не видимо никакву потребу да нашу верску истину „усаглашавамо“ ни са нечијим, тамо, претворном понудом неких, боктепита каквих, заговорача и које било тзв. „Цркве за мир“ и те Схristian Peace 'Confereпсе, па и свих сличних формалних, а залудних, екумениција. Могу се они и даље заваравати некаквим формалним „успесима“ и резолуцијама, али бар наши екуменисти немају неопходне потребе да по сваку цену жуде за таквом екуменом од које ни до сада на духовном плану нисмо имали неке користи. То је истина коју ретко ко хоће отворено да каже, а истина је! Јер, истина је да српски народ нити је икад живео нити сада живи по директивама које било такозване екумене.

Зато и заговарачи оног политичког „верског“ екуменизма боље би било да своје снаге и напоре усмере више на нашем терену, за јачање наше Цркве. Ту има доста посла и за њих! А од њиховог неког шетњања по Европама и покушаја екуменизма на туђем терену нема ништа, као ни на оном секташском. Ваљало би да о томе размисли и они наши свештеници који, да би се приказали као некакви напредни екуменисти, устручавају се да о секташкој превари говоре чак и пред својим верницима у храму, јер им пред очима титра утопија екуменизма, то јест, уније свих хришћана под сваним условима, а нису решили ствари ни у својој сопственој кући. Њима бих, на послетку, могао да нажем још и ово: проћиће још доста времена док тај екуменски род не покаже своје право лице! Имали смо и на том терену непроболна искуства да их не могу никакви дијалози забашурити, нити их можемо заборавити ни кроз две генерације, а немоли кроз некаве садашње „љубазности“ екуменске и наздравичарску фразеологију. Зато, боље је и ту бити опрезан него ли наиван!

Истина, неки мисле да је целокупно ово-времено екуменизирање преурањено. Можда је преурањено и недовољно практично припремљено? Можда. А можда је и закашњено; макар оно у у ж е м с м и с л у, па би и цела та работа могла бити схваћена и као масмирање страха за опстанак хришћанства, нападнутог свестраном пропагандом и атеизма и секти на свим линијама. Међутим, ваља истаћи и ово: неуспех и екуменизма православних и римокатолика и англиканаца могао би се догодити једино у случају ако би суспендовали и сасвим уклонили, напустили Никеоцариградски Символ вере, који је једина догматска основа Цркве.

Ми, пак, православни хришћани, независно од свих врста дијалога о екуменизму – било у његовом унему било у ширем смислу – живемо и даље вредностима и по учењу једне, свете, саборне и апостолске Цркве Христове. То је управо доста за хришћански живот и морал, уколико се тога држимо. А једина истинска и једино суштински могућна и практична екумена, тј. заједница са Христом налази се у Светој литургији, коју је Он основао, установио на Својој Тајној вечери (Мт. 26:26–27) јер, како пише и св. апостол Павле: „Чаша благослова није ли заједница крви Христове? Хлеб који ломимо није ли заједница тела Христова? Јер, сви у једноме хлебу имамо заједницу“, то јест, екумену (1. Кор. 10:16–17).

Ето, то је наша екумена! Где тога нема, нема ни заједнице са Христом! (Јн. 6:56). А то треба да је јасно макар нама православнима, јер је у том литургијском јединству била екумена (саборност) Цркве почев од Христа и Његових апостола, па преко Отаца Цркве Васељенских сабора, и све до велике деобе Цркве на Источну и Западну, и после деобе до данас. Зато, којој хришћанској генерацији пође за руком да коначно и сиштински поново уједини Источну и Западну Цркву, божанску ће ствар учинити; то јест, уколико је и оновремени екуменизам онај једини пут за јединство Цркве Христове.

Уколико то залужимо, Бог ће нам то и дати!

+

Знам да о овом проблему, у целини, има и других и другачијих мишљења, базираних и на другачијим разлозима и ставовима, али желео сам да изнесем и једно овакво, тако рећи, популарно мишљење и гледиште, које никога не обавезује ни у једном његовом ставу. Ипак и као такво оно није усамљено, макар и само као једно од толиких гледишта на проблеме оновременог хришћанства. Неће, ваљда, бити сувишно да се и оно чује. И, хтео сам овим макар само да укажем колико смо још далеко од црвеног јединства; мада бих више волео да нисам у праву кад и то кажем.

Никола Антић

Благослови, Господе!

Прва дозвола за подизање једне нове парохијске цркве у Шумадији

Стару цркву у Крагујевцу подигао је 1818. године кнез Милош Обреновић.

Нову цркву подигли су 1880. године такође Обреновићи.

Ове две парохијске цркве, подигнуте у прошлом веку за осам хиљада Крагујевчана, и данас служе – само две за град који данас броји сто шездесет хиљада житеља! Није тешко претпоставити под каквим условима се верни окупљају у ова два храма о великим празницима, или о славама када верни доносе славске колаче у цркву, или за време Прве недеље Ускршењег поста када се верници масовно причешћују... Људи су пуни револта и верни народ тражи, а на то има права по Уставу ове земље, да има своју цркву у својој парохији, како је то и нормално у Европи и хришћанском свету.

Да би слика била јаснија изнећемо за наше читаоце територије које припадају Старој, а које Новој цркви у Крагујевцу.

Стара црква: део града – десна страна реке Лепенице; насеља: Бресница I, II и III, Илина вода, Илићево, Белошевац, Ждралџица, Теферич, Трмбас, Јабучје и Буноровац.

Сва ова насеља, која припадају Старој цркви, обухватају територију коју сачињава седам парохија.

Нова црква: део града – лева страна реке Лепенице; насеља: Ердоглија, Стара колонија, Багремар I и II, Сушица, Аеродром, Виногради, Петровац и Јовановац. И овде имамо такође седам парохија као и код Старе цркве.

Перспективни изглед будуће цркве Светог великомученика Кнеза Лазара у насељу Белошевац у Крагујевцу. Њена изградња ће, ано Бог да, ускоро отпочети а по пројекту архит. мр Рад. Пронића.

Слична је ситуација и са црквом у Groшници. Насеља која припадају Groшничкој цркви: Станово, Мале Пчелице, Корићани, Драгобраћа, Ђурицело, Голочело, Ердеч, Баљковац, Groшница, Вињиште, Трешњевак и Аџине ливаде. Сва ова насеља обухватају територију коју сачињава пет парохија.

Укупно деветнаест парохија а само три цркве!

+

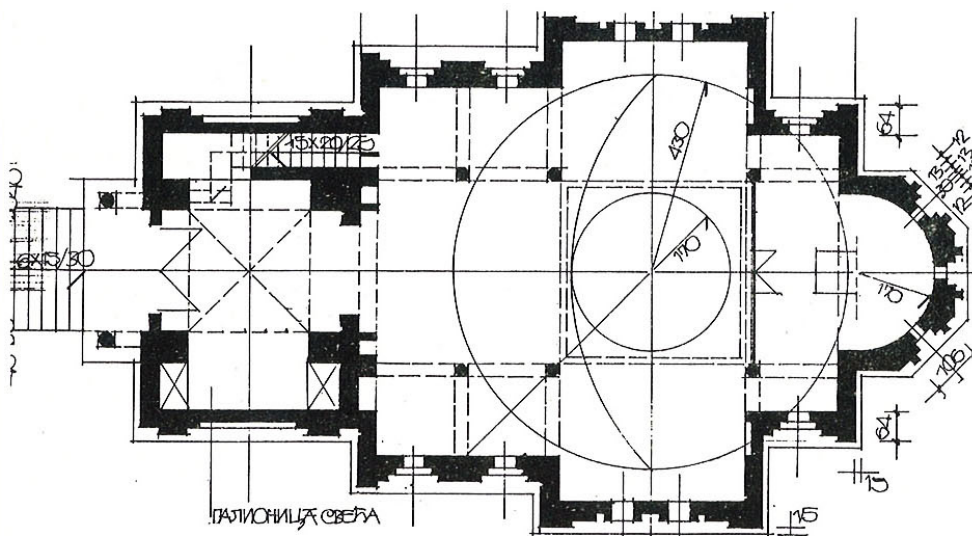
Прошло је доста времена од онога дана када је Преосвећени Епископ Сава поднео Скупштини општине Крагујевац захтев за подизање нове парохијске цркве у Крагујевцу, а ради растерећења постојећих. Стара црква, која је под заштитом Завода за заштиту споменика културе, налази се у изузетној, угроженој ситуацији. Због ограниченог простора, услед паљења свећа она се, у току године, више пута запали. И поред овакве ситуације на дозволу се исувише дуго чекало. Најзад је ових дана дата дозвола за подизање прве парохијске цркве на територији СО Крагујевац, у насељу Белошвац. Ово је, у исто време, **прва дозвола за једну нову парохијску цркву у Шумадији!**

+

Будућа црква у Белошевцу биће посвећена св. великомученику Кнезу Лазару, у спомену 600-годишњице од косовске битке, а чији ће темељи почети да се раде одмах с пролећа. Позивамо све вернике да у овој јубиларној косовској години помогну изградњу овог светог храма својим прилозима које ће достављати преко својих свештеника. И ово је прилика да се, у овој покајничкој години нашег народа, сетимо свих својих сагрешења, јавних и тајних, и да се запитамо чиме ћемо изаћи пред Господа, Св. Саву честитог Кнеза Лазара... А ми смо светосавски народ, народ са косовским опредељењем и заветом, задужбинарски народ, народ који је знао за шта ваља живети и за шта ваља мрети.

+

Мислимо да, после добијања ове прве дозволе за подизање једне нове парохијске цркве, а у поређењу са садашњом ситуацијом и потребама наших верника, градски оци и урбанисти-планери у Крагујевцу требало би већ једном да размишљају о новим локацијама за будуће парохијске цркве, јер ова једна је само кап воде у мору.

Основа (план) будуће цркве у Белошевцу.

Према нормативима

Крагујевцу би – према нормативима важећим за европске градове – било потребно данас чак 16 црква, равномерно распоређених на целој градској територији

У Европи се, приликом комуналног као и регионалног планирања, примењују планске норме, или смернице за изградњу. Овде доносимо податке који се односе на изградњу црква, који за нас могу бити занимљиви већ и ради поређења.

Како треба да изгледа, и шта да садржи, једна савремена црвена грађевина? Ево шта о томе кажу плански нормативи (за Генерални план Стокхолма још од пре 25 година).

– Црква треба да обухвата како сам простор за богослужење, тако и просторије за окупљање у циљу одржавања наставе – основне верске наставе за децу и омладину, као и наставе у циљу учвршћивања вере и верског образовања одраслих – кроз недељну школу, течајеве за изучавање Библије итд.

Као мерило приликом планирања узима се да на сваних десет хиљада становника (града) долази једна црвена грађевина.

У погледу величине једне такве црквене грађевине одређује се да сталан број седишта (ради се о протестантским и римокат. богомољама) буде 250, с тим да се предвиди потребна површина за смештај још 150 додатних места.

Треба да буду обезбеђене две просторије за наставу по 45 м² (свана за по 25 ученика); затим, већа просторија за 100 односно 50 особа, као и просторија за омладину.

У циљу рационалног коришћења површина, ове просторије се групишу око простора за богослужење – храма – тако да се, када је потребно, могу са њим повезати у једну велику целину, да би богослужењу могао понекад да присуствује и већи број верника од нормално предвиђеног; исто тако, ове просторије се, када је потребно, могу покретним (склапајућим) преградама (хармоника-вратима или сл.) опет издвојити у просторије са посебним функцијама (за верску наставу, пробе хора и сл.).

Потребна је површина земљишта (плаца) од 1.000 м², од чега површина под зградом износи 4/5, а површина за приступ цркви чини 1/5 површине земљишта.

Што се тиче локације, одређује се да црква треба да се налази у културном средишту рејона, поред школа, библиотеке и сл. Делатности које проузрокују сувише буке не смеју се налазити у непосредној близини цркве.

Удаљеност стана најудаљенијег парохијана од цркве (удаљеност која се ходом савлађује) не би требало да је већа од 1.200 м; једна црква, дакле, треба да опслужује кругну површину (идеално посматрано) територије насеља чији је максимални полупречник 1,2 километра.

Црква треба да се налази на таквом месту у центру рејона које има најлепши изглед. У извесним случајевима могуће је да црква бу-

де у истом блоку са другим установама рејонског центра, али мора имати сопствени улаз. Пожељно је да цркви буде обезбеђена јужна оријентација (тј. да има прозоре на јужној страни, ради повољног дневног осветљења унутрашњег простора).

Главна црквена просторија – простор за богослужење – треба да се налази у приземљу, а омладинске и друге просторије које припадају цркви могу бити смештене на спрату или у сутерену.

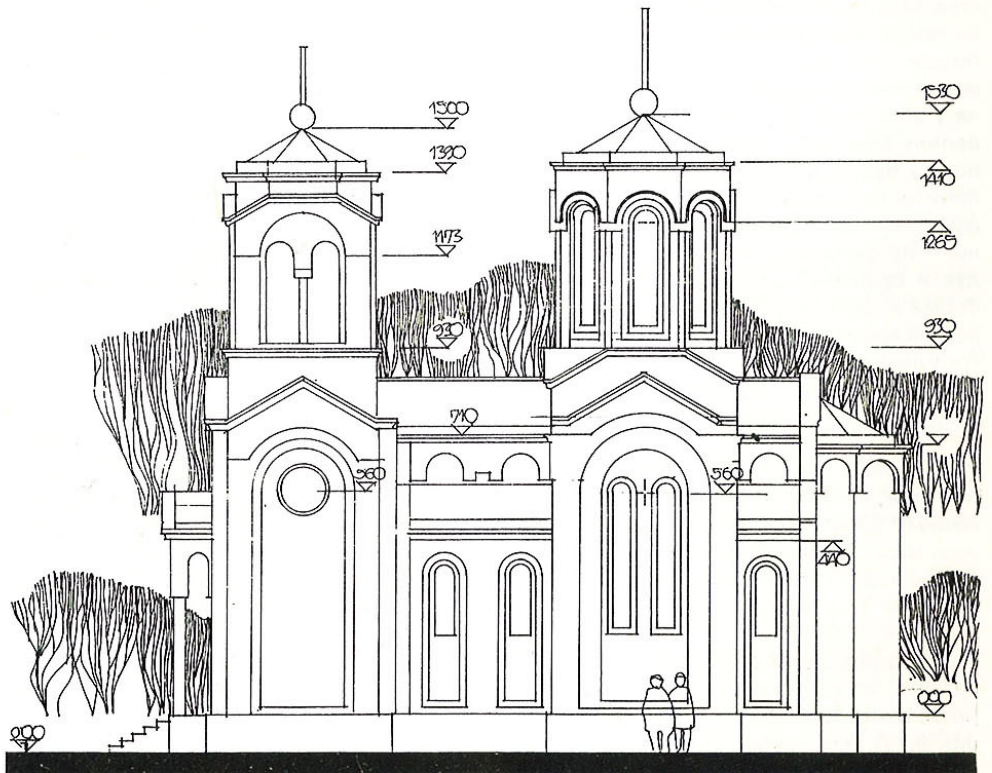
Неопходно је испред цркве обезбедити неку врсту заштитне површине, на којој се не би одвијао јавни саобраћај. Растојање цркве од места где се паркирају возила, односно од станица јавног саобраћаја, не би требало да је веће од 30 метара.

Б.А.

„Вино (увек) ново у мехове нове“

Изградњу културних грађевина у свету у току овога века – и то не само хришћанских храмова него и богомоља других великих религија, као јеврејске, исламске и др. – карактерише примена нових грађевинских материјала и технике, и функционално третирање површина и простора, што је све и довело до појаве нових облика сакралних грађевина. Треба истаћи да су карактеристични архитектонски облици појединих историјских стилова увек били резултат примене одређених материјала и технике са којима се у то време распологало. Отуда је у свету изградња у историјским стиловима данас напуштена као скупа, неекономична и неодговарајућа потребама данашњих људи, чији се начин живота у много чему разликује од онога из времена у коме су постојали услови за процват романтике или готике на пример.

Изглед јужне стране будуће цркве у Белошевцу – Крагујевцу.

Аутна и остала растућа потреба за новим црквама у новоподигнутим или после рата обновљеним насељима и градовима, а уз то разлози економије и материјалне могућности поратног света, имали су превагу у одређењу како градити нове цркве. Код нас је, у западним деловима државе, изграђено после рата много нових католичких и исламских богомоља, и то по савременим градитељским принципима. У Српској цркви свакако је највећи градитељски подухват довршење Светосавског храма на Врачару, чија је изградња отпочела пре више од пола века; и овде је примена новог грађевинског материјала, нових конструкција и технике грађења захтевала мања или већа одступања од првобитно (пре педесетак година) замишљених облика и начина обраде.

У свету је већ одавно преовладало схватање да се нови облици црквених грађевина не стварају само зато што је то „модерно“, него да одлучујуће морају бити економске и техничке могућности, те да је разумније да се од истих средстава изграде две цркве уместо једне. Преовладала је такође и свест код људи да то што сада градимо, у своје материјалном трајању само делимично ће користити наша генерација, а много више генерације које после нас долазе. Према томе, то што данас градимо треба да одговара не животним условима предака, него потомака. Тако, више никиом у Европи не пада на ум да гради романичну или готичку цркву, иако понос на њих и своју прошлост (код народа који су их градили) тиме нису ништа умањени. (Овде речено не треба повезати са изградњом храма на Врачару, јер се ту ради о довршењу једног давно започетог подухвата а који и данас има своје пуно оправдање.)

У великом броју нових насеља, која су код нас изграђена после рата, многим њиховим становницима-верницима ускраћено је право да у близини места становања имају своју

цркву, где им је омогућено окупљање ради богослужења и других црвених активности. У оквиру насељених центара, који опслужују стамбене зоне, предвиђана су места и изградњени објекти – за снабдевање, трговину, угоститељске и занатске услуге, за здравство, школство, за старање о деци, затим за потребе културе и друштвених активности, за одмор, спорт и рекреацију – који се користе зависно од потребе и опредељења појединих грађана и група. Међутим, нису била резервисана и места где би грађани-верници из средстава својих верских заједница, могли да граде црквене грађевине, ради задовољења својих духовних потреба. Самим тим учињена је дискриминација – ограничење тј. спутавање њихових права.

Иако у планирању и изградњи нових насеља у савременом свету важи норматив да **црква може да буде удаљена од крајњег стана у насељу (или делу насеља) највише десетак минута хода,**

у нашој градитељској пракси (на територијама у источном делу земље) ове потребе су једноставно игнорисане, наметањем става оних који аебе не убрајају у вернике. Места иза изградњу културних објеката напросто нису предвиђана, дозволе за изградњу нових црква добијене су веома ретко и уз велике тешкоће, после неразумно дугих процедура, а уз то још најчешће и на неповољним локацијама. Убудуће, грађани-верници ће морати да се за ово своје уставно право енергичније залажу, да се њихова рече гласно чује (пре свега у ССРН).

Наши млади архитекти данас почињу више да размишљају о проблему изградње нових црква у новонасталим амбијентима савремених насеља. Заслужују пажњу њихове тежње да се проиникне у дух традиције. Као млади стручњаци они јасно стављају на знање да у дословном копирању образаца и форми из прошлости виде „заодевање у љуштуру која управо умртвљује традицију, гаси њен дух“. Они нас подсећају на бујни развојни ток нашег средњовековног градитељства, када те „наше славне цркве нису биле просте копије и пресликане форме из прошлости, него творевине свога времена, чији се развој може пратити из века у век; то им је и обезбедило значај и велику вредност, како у данашњици тако и у будућности. И поред многих различитости, њих повезује исти дух“. Млади данас теже да „традицију оживе и продуже – не формално, него понирући у њен дух и суштину“. Дух је тај који оживљује; форма је само одећа – материја којом се, у једном времену, дух заодева – стога се она кроз време и мења. Млади се противе формализму који традицију своди на учауреност у форму, чиме се традиција умртвљује.

А у Христу све је ново – „Гле, све ново постаде“ (2. Кор. 5:17); „Ево, све чиним новим!“ (Откр. 21:5). Неопходно је да сваки нови нараштај хришћана осети и доживи тај нови Христов дух, као дух новог. Форма треба да је помоћно средство да се то постигне.

„Вино ново треба сипати у мехове нове“ (Мк. 2:22), „иначе ће се мехови продрти, вино пролити и мехови пропасти!“ (Мт. 9:17). Али, треба схватити и то да „нико но је пио старо (вино) неће одмах но-

вога; јер вели: старо је боље“! (Лк. 5:39). Стога, **изнесимо „из ризнице своје ново и старо“** (уп. Мт. 13:52) – старо у новом, но во из старог.

Б.А.

Наши храмови

Освећење Гробљанске цркве у Светозареву

У вишевековном Летопису црква Јагодинских, 20. октобар ове године биће обележен посебно и изузетно. Тога дана, Његово Преосвештенство епископ шумадјиски Господин доктор Сава – уз садејство новохиротинисаног епископа западноамеричкога Господина Хризостома, свештенства града и ближе околине – осветио је новоподигнути храм на завичајном Јагодинском гробљу.

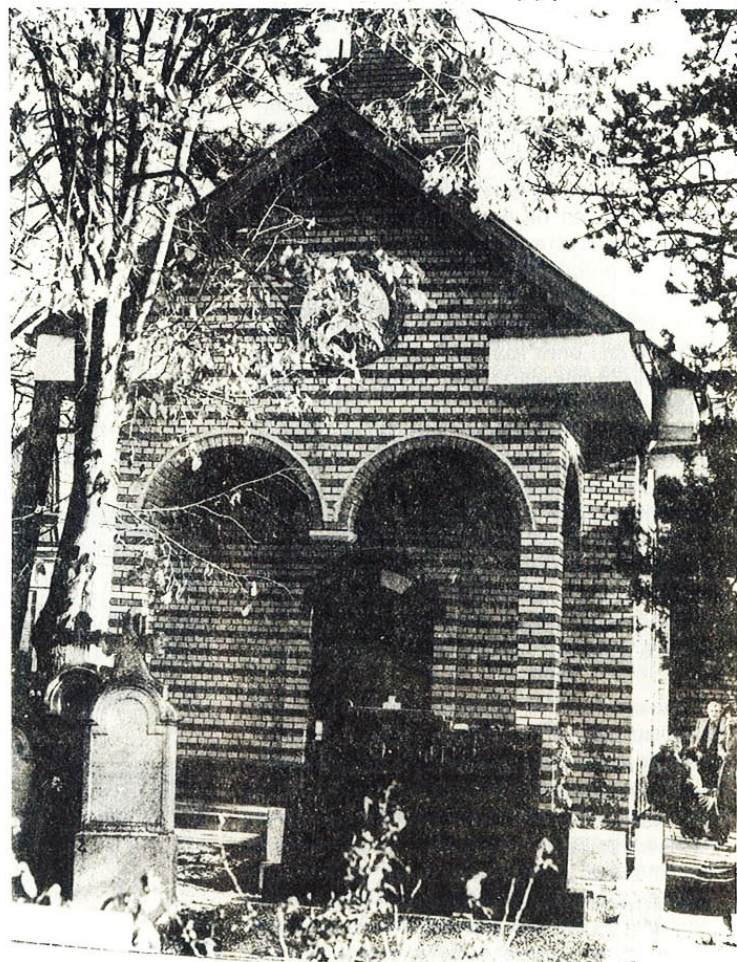
Првобитна црква била је скромних размера: прво је то била породична гробница побожне и православлу одане породице Ракића, а затим јој је лађа продужена на западу, проширене су певничке и главна олтарска апсида, тако да је настала потпуно пристojна и прикладна богомоља. Према запису који је постојао изнад северне певнице, уклесаном

на мермерној плочи, разазнаје се: „Храм Светога великомученика Георгија, на Јагодинском гробљу, задужбина је породице Ракића, чији је родоначелник био Ваца Ракић, рођен у Љубави 1831. год. винарски трговац. Освећена је од стране блажене успомене митрополита Србије Михаила 1891. год...“

Породица је делимично изумрла, а остали потомци се из града одселили, тако да је последњи од њих понудио цркву на старање и коришћење Јагодинској црквеној општини. Она је то и прихватила, а својом одлуком то је одобрио и Епархијски управни одбор Архиепископије београдско-нарловачке, јула месеца 1933. године.

Била је снабдевена и опремљена свима потребним предметима за богослужење: Свето еванђеље, антиминос из 1741. године, путир, дискос, дарци, кадионица и остало. Опслуживали су је по распореду свештеници јагодински четири пута годишње: о храмовној слави, трима задушницама и Побусаном понедељку, када су је верни у великом броју посећивали. Запуштена је била у доба окупације, у времену од 1941. до 1944.г. Одмах по ослобођењу је обновљена, постављен нов под, фрескама живописне певнице и олтарска апсида, набављен нов инвентар. Око цркве израђена је масивна и пространа настрешница, обновљена спољашњост; изнад улаза подигнуто је звоно, уређено продавање свећа, и постављен чувар.

Црква је била у великом поштовању код православних Јагодинаца. За све своје потребе око гробља снабдевали су се у њој, па је и са те стране за Црквену општину јагодинску била од великог значаја. Све до кобне ноћи октобра 1985. године.

Гробљанска црква у Светозареву изграђена по пројекту арх. Малише Миленковића. Изглед са запада и североистока.

Те ноћи изгорела је црква до темеља. Запаљена од криминалаца и палинућа, нестала је сва у пламену. А имала је диван уметнички израђен иконостас са вредносним иконама, леп живопис у певницама, нов инвентар. Ноћ је била тамна и кобна, чувара није било, и стихија је дословно прогутала све.

Нови свети храм је никао из пепела на истоме месту. Свештеници са вернима су својим рукама уклонили трагове несреће, очистили терен, и уз помоћ побожних хришћана подигли нови свети храм. Нова грађевина је пројектантско остварење архитекте Малише Миленковића, хаџије и примерног верника; изградња се одвијала у режији саме Црквене општине. Нови храм је знатно већих димензија, облика једнобродне базилике – шире, пространије, више. Израђени су прозорски оквири од ливеног бетона, а под од мермера; уметнички су израђена од дрвета у дуборезу улазна врата. Изнад улазних врата, по угледу на грчке и руске црквике, или на оне у нашем Приморју, подигнут је тзв. звоник на преслици.

Преосвећени Владика је стигао са својом пратњом из Крагујевца. На вратима светога храма поздравио га је старешина цркве, свештеник Радосав Станковић; прикладним говором изразио је радост своју и својих парохијана због дочеканог дана освећења. После тога се приступило самом чину освећења, кога су обавили оба архијереја са свештенством. Присутни су били председник ССРН града др Виктор Тимотијевић са сарадницима, као и велики број верника који је испунио свети храм и простор око њега.

По завршетку чина Преосвећени Владика се топлом и садржајном речи обратио вернима града. Честитао им успех и пожелео да своју богомољу никада не забораве, да је воле оном истом љубављу са којом су је изградили и до сада чували. Нагласио је вечност Цркве Христове у вековној борби у овоме свету, њену обнову и победу над мрачним силама света. Позвао је верне да наставе са изградњом и уграде и леп иконостас, чиме би ова светиња била и коначно довршена. Верници су, као и увек, са пажњом саслушали свога Владика, уз обећање да ће и његов савет испунити.

Вернике је пригодним речима поздравио и нови западноамерички епископ Хризостом.

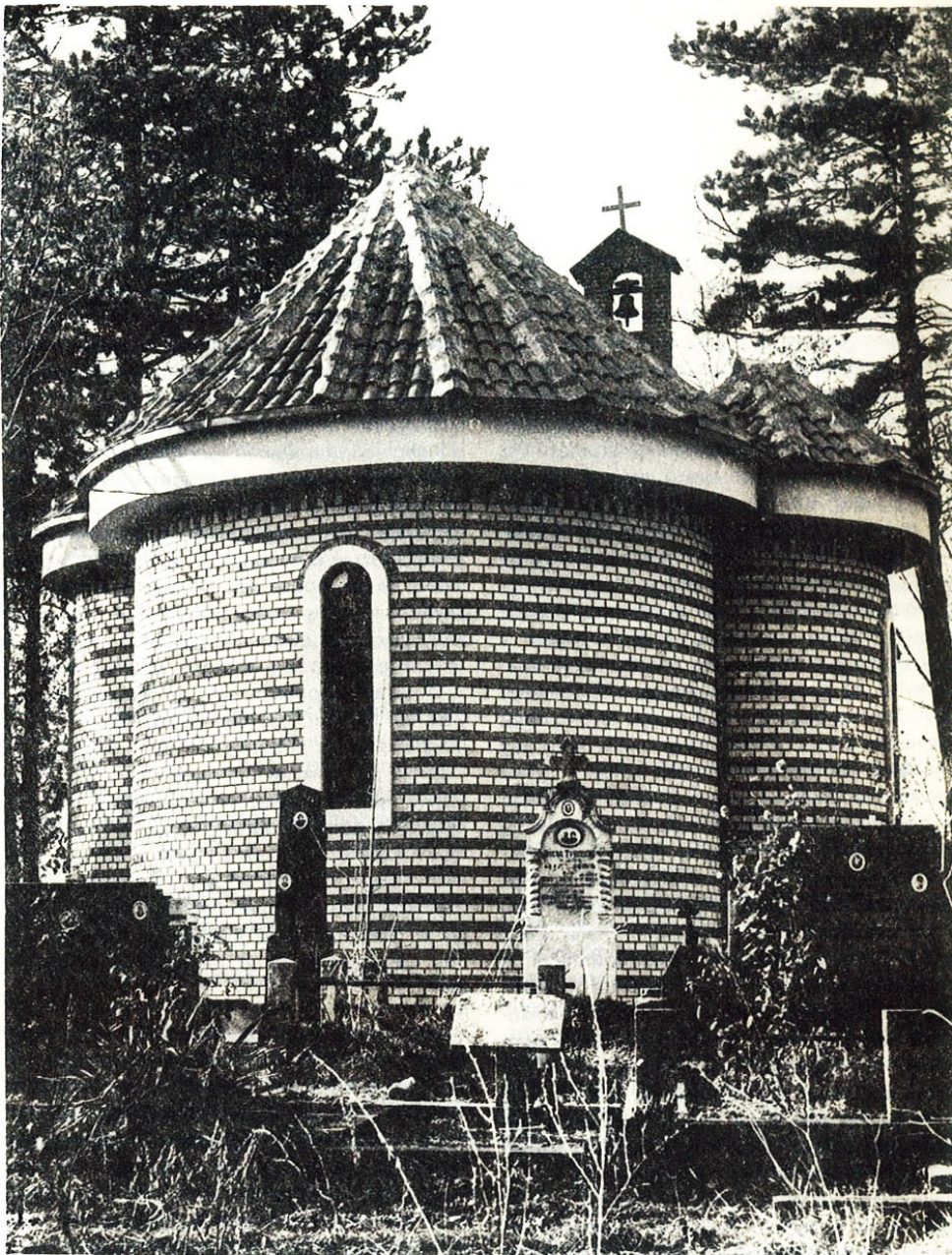
Пред препуним храмом верника Преосвећени Владика је посебно похвалио и наградио граматама признања верног архитеку Малишу Миленковића, и председника Црквене општине, заслужног и поштованог грађанина Благоја Ристића.

Трпеза љубави била је приређена у проспекторијама Црквене општине у граду, на којој је старешина цркве, протојереј Радосав Мијатовић, поздравио Господина Епископа и представнике народне власти.

На поздрав је одговорио председник ССРН града, доктор Виктор Тимотијевић, а у име награђених граматама признања архитекта Малиша Миленковић.

Са својом пратњом Господин Епископ је напустио Светозарево око 15 часова, уз звоне звона Саборнога храма.

Старешина цркве
свештеник,
Радосав Станковић

Нова црквица Светог великомученика Борба на Јагодинском гробљу саграђена је на месту првобитне, која је изгорела октобра 1985. Изглед источне стране.

Теорија
биолошких неједначина
или:

Како се може доживети Свевишњи 3. део

Судбина, исмет,
предестинација

Народне пословице су велика народна мудрост, али оне нису увек „Божја премудрост“, јер и највећи умови човечанства су грешили, а за то имамо многобројних примера. Постоји и она латинска изрека која каже: „Грешити је људски“.

Скоро сви примитивни народи, а и муслимани, верују у судбину у фатум у предестинацију (према протестантском схватању).

У старој грчкој митологији постојале су тзв. Мојре или Парке (према римској митологији) које „преду људима жицу живота“, па су се звале још и преље (Натаклотес). Хомер не спомиње ни њихова имена, ни њихово порекло, ни број, ни атрибуте. Тек код Хесиода се спомињу три: лота (Клото–преља), Лахеза (Лаксисис–судбина) и Атропа (Атропос–неумитна). Мојре су према грчкој митологији одређивале човеку час рођења, предуму жицу живота, и одређују час смрти.

Не треба посебно доказивати да су то обичне народне враџбине, празноверја, остатак свакако древне прошлости, када примитиван човек није имао објашњење за многа питања. Уосталом треба знати да и ми данас немамо за сва питања објашњења а, како се у народу лепо каже: „У страху су велине очи“.

Када посматрамо људски живот, односно људски век, онда се ствара утисак, да то све припада његовом животу, његовој судбини. Међутим сви ћемо се сложити да је та „судбина“ могла бити и много друкчија. Кад човек не би био свесно биће, и када не би размишљао о својим намерама и делима, онда би то било као луткарско позориште, где други управљају његовим покретима. Човек често размишља (иначе потоји и појам неразумно, без размишљања и сл.) шта да уради, да ли ће бити добро овако или онако, и сам реши како мисли да је најбоље, или да ће да испадне најбоље, те онда види да је добро и у реду, или пак да није добро, и промени своју одлуну опет сам а не по неком предодређењу. Па и своје занимање неко одреди и буде задовољан, неко га мења, јер он види да је погрешно итд. На крају откуда покајање; ако је неко предестиниран да нешто учини, онда нема шта да се каје, то му је тако „суђењено“. У једном нашем суседном селу (Т.) био је један човек (НН.) који је због пића постепено продао све своје имање а најзад и кућу, купио је бостан и сео испред своје бивше куће, да је „у сласти“ поједе. Критике су плуштале на све стране. Али као што то бива код нашег света (уосталом тако је то код свих Словена) увек је „неко трећи крив“ – тачно према савременим америчким филозофима „кад човек не може да промени ситуацију, он мења филозофију“. Није он критиковао самог себе, већ је тражио објашњења ван себе самог, речима: „„Шта ћу кад је мене тако Бог створио“. Ако је увек неко трећи крив, шта је онда са критиком и самокритиком па и са поправљањем многих пијаница, пушача, дрогериста и других нпр. асоцијалних елемената? Често се чује: „Какав је он био у младости, не дај Боже“, или и обрнуто: „Био је диван, а шта се сад направи од човека“ итд.

Ми бисмо покушали и на то питање да одговоримо нашим појмом „биолошких неједначина“. Често чујемо од млађих, па и старијих особа, за многе ствари у животу, а поготово када је реч о религији, Свевишњем Творцу, загробном животу, ко смо, откуда смо, како је настао овоземаљски живот и многобројна друга питања, како то „њима није јасно“. Наравно да то што „њима није јасно“ није никакав доказ да нешто не постоји. Многи људи и данас не верују да је земља округла – јер им „то није јасно“. Било јасно или не било, так то је тако, то постоји, иако им „није јасно“. Зар је медицинарима јасна виша математика и друга техничка достигнућа? Није нам јасно ни како неко може бити велики уметник, књижевник, научник итд. Али то све постоји и поред тога што „многима није јасно“. Наравно да има бесмислених питања, која и не оправдавају неки мисаони одговор, као што наводи др Лазар Миловић у својој предивној књизи „Разговори о вери“ – апогетска читанка, издајој у Београду још 1971.г.

У својој апогетској читанци др Лазар Милин наводи у вези са судбином (негирајући да иста постоји) и ово (стр. 130–131):

Македонски краљ Филип, разгневивши се на свога сина Александра, појурио је да га мачем убије. Но, „случајно“ (био је доста попио) саплете се о тепих и падне, осрамоти се и више није атаковао на сина. Да тога није било, он би сина убио, јер по тадашњим законима отац је имао право да убије своју де-

цу. А јасно је, наводи др Милин даље, „да би историја света изгледала друкчије сасвим, јер не би било Александра Великог. Један тепих, дакле, утицао је на стварање историје“.

И следећа т р и наведена примера су исто г смисла. „Уочи Миодована 1389. године Л а б и С и т н и ц а су се изиле из својих речних корита, па су тиме омеле успешно развијање српске војске у косовској битци. Да није тога било, Срби, вероватно, не би изгубили косовску битку; па би историја српског народа и околних држава била сасвим друкчија. Једна киша запечатиле је судбину једног народа (разуме се поред многих других услова).

И даљи пример, који др Милин наводи: Шпански краљ Филип II послао је своју „непобедиву армаду“ у рат против Енглеске. Бурра и олуја су је уништили у Биенсјајском заливу, пре него што се она и срела са Енглезима. И то је био почетак наглог пропадања шпанске поморске моћи. Једна олуја, дакле, здувала је једну моћну империју – „Шпанију, земљу у којој сунце никада не залази“! Енглеска је после тога постала „краљица мора“.

И четврти пример, који др Милин наводи, у истом је смислу: „Француски краљ Луј XVI покушао је да побегне из револуционарног Париза, да прикупи све европске владаре за борбу против француске револуције. На граници се задржи да поткује коња. Ту га препознају и ухвате, врате га у Париз и погубе. Једна потковица, дакле оборила је краља и његову краљевину. И тако редом. Таквих примера је безброј. Да је атентат на Хитлера успео, сачуване би биле десетине милиона људи!

„Нама заиста није јасно“ о чему се овде ради. Нико живи не верује у моћ тепиха, моћ кише, моћ олује и у потковицу коња краља Луја XVI! Све се то ипак догодило, а могло је да се догоди и друкчије. У народу се каже: „Човек снује а Бог одређује“! За нас су ово типични примери „биолошких неједначина“ као уосталом, што смо наводили и за многобројне корисне проналаске, где се заиста показује да је д у х ј а ч и о д т е л а – психичко од физичког. А „ипак нам све то није јасно“ па је и бесмислено тражити свуда да нам све буде јасно – и колико има звезда у васиони, и шта то значи бесконачно велико, односно бесконачно мало итд. Видели смо да су Кинези веровали у број 5, Хиндуси и Јевреји у број 7 а Вавилонци и Асирци у број 12! Има и данас света који верује у „несрећан број 13“! иако то апсолутно никакве везе нема. То је број као и сваки други. Ми сада „знамо“ да је бесмислица веровати у ограничено (било да је у питању број или нешто друго!). Истовремено верујемо у бесконачно (на пример бројеве) а истовремено нам то „није јасно“. Исто тако и појмови „Свемогући“ и „Свевишњи“. Истовремено не верујемо у чуда а дивимо се чудима величанственим које су пронашли „велики умови“ на основу своје умне способности, која је само део „Божанске мудрости“ – како ми хришћани то верујемо. Чињеница је, на сваки начин, да је свет-васиона – да су бескрајни простори небески и васионски постојали и пре нас, и да ће постојати и после нас, и сви ти наши „физички закони“ и закон земљине теже (Њутнов закон) и сунчева светлост и ултраљубичасти и инфрацрвени зраци, тј. и „видљиви“ и „невид-

љиви“ спектар боја. Надаље, ми верујемо и у невидљиво: (на пр. микробе, вирусе, гене и субгенске јединице – протоне, неутроне, му-тоне итд.). Чудни смо ми, врло чудни, једанпут верујемо у невидљиво, други пут не верујемо. Да ли је то „нормална амбивалентност“!?

Већ смо рекли да не можемо набрајати све велике проналаске и открића, ради поткрепљивања своје „теорије биолошких неједначина“ којима можда, уз сва наша веровања и уз сву нашу веру, најбоље засад можемо објаснити и Свевишњег Творца и Свемогућег Бога!

Навешћемо још само неколико примера великих открића, за која треба да захвалимо великим добротворима човечанства, чији је део Божанске мудрости готово бесконачно надмашио – у односу на последице – резултате тога рада „уложен труд, време, новац и др.“

Е л е к т р и ц и т е т, електрична струја, електромагнетизам, електроника, електродијагностика и др.

Реч е л е к т р и ц и т е т у основи потиче од грчке речи е л е к т р о н, што значи ћ и л и б а р, јер је на њему први пут утврђено постојање струја. По дефиницији електрицитет је облик кретања материје, који се огледа у разним физичким појавама, као и привлачењу или одбијању, светлосним и топлотним ефектима, хемијском разлагању, магнетизовању, физиолошком дејству итд. Данас се сматра да се све то своди на кретање електрона, који су носиоци елементарних количина електрицитета и јона. Усмерено кретање великог броја електрона у затвореном колу, манифестује се као електрична струја. Наелектрисање је једно од битних својстава материје. Сви атоми у нормалном стању садрже једнаке количине позитивног (протони) и негативног (електрони) електрицитета.

Под појмом е л е к т р и ц н а с т р у ј а подразумева се кретање електрона, или јона, у затвореном електричном колу (кроз жицу, електротли или гас); преноси се брзином кретања светлости; иако се електрони и јони крећу много спорије; кроз метално коло (обично од жице) електрони, кроз електролите и гасове, још и јони представљају носиоце струје.

Е л е к т р о м а г н е т и з а м је у ствари наука о узајамном дејству и повезаности магнетизма и електрицитета; однос између електричних и магнетских појава. Открио га је 1820. г. дански физичар Х. Ерстед (Oersted). Електромагнетски таласи, периодичне промене електромагнетног поља изазвана осциловањем (убрзаним кретањем) наелектрисаних честица; то су радиоталаси великог интервала таласних дужина; затим инфрацрвена светлост, обична видљива светлост, ултраљубичаста светлост, рендгенски зраци, гама-зраци. Међусобно се разликују према таласним дужинама.

Е л е к т р о н и к а је област електротехнике у којој се користи кретање електрона у електричном и магнетном пољу у разне сврхе и у многобројним савременим уређајима, у којима се врши претварање енергије из електричног у друге облике и обрнуто, а при томе се врше разна појачавања и истицања појава у циљу коришћења као на пр. светлост, звук и сл.

Многобројна је примена електронике у техници, медицини и другим људским делатностима. Да споменемо само компјутерску технику, ултразвук, скенер, гама-камеру, термовизију, електрокардиограм, електромиограм, електроенцефалограм и многобројне друге апарате. Електродијагностика је добила неслушене размере у медицинској дијагностици и терапији.

Електрична сијалица представља електрични извор светлости од жице усијане струјом у стаклу са јако разређеним ваздухом (вануумом) или с неким инертним гасом. Прву сијалицу конструисао је Л о д и г и н 1873. г. (Александар Николајевич, 1847–1923) руски електротехничар и проналазач, један од самосталних проналазача електричне сијалице. Први је употребио волфрам у сијалици (усавршавао је и летилице). Е д и с о н Томас Алва (Thomas Alva Edison, 1847–1931) северноамерички техничар и проналазач (прено 1.000 патената углавном у електротехници). Пронашао електричну сијалицу са угљеним влакном, међу првима саградио електричну централу, пронашао фонограф (грамофон), микрофон: усавршио телефон, акумулатор и др.

Т е с л а Никола (1856–1943) чувени научник српског порекла који је радио као чувени електротехничар и физичар, један од најплоднијих генија у електротехници. У Њујорку основао и сопствену лабораторију, где је радио до своје смрти. Већина проналазака у електротехници је његово дело: дао је готово 1.000 разних патената и проналазака из свих области електротехнике: пронашао је трофазни систем за пренос електричне енергије, што је изазвало револуцију у економици произвођења и преношења електричне снаге и енергије; затим индукциони мотор – обртно магнетно поље, генератор и трансформатор за струје високе фреквенције, које данас носе назив Т е с л и н е струје; дао је и низ проналазака у радио-техници, где се може сматрати једним од пионира радио-технике. Творац је система за бежично управљање и давање знакова на даљину. Јединица за магнетску индукцију носи назив т е с л а (Т) а износи 1 вебер по квадратном метру.

Пупин Михаил (1858–1935) физичар и електротехничар, професор теоријске физике на Колумбија универзитету у Њујорку. У САД је од 1874.г. Од великог броја његових проналазака најзначајнији су Пупинови калемови, којима је омогућен пренос телефонских разговора на врло велике даљине; без њих се данас такав пренос не може ни замислити. Остали значајни радови су: откриће секундарних радијација рендгенових зракова, електромагнетски детектори, подешавање резонантних кола примењених у радиотехници.

Сигурно да постоје и многи други научници, који су изузетно заслужни у овој области, али је и ово сасвим довољно да осветли теорију биолошких неједначина. Сигурно је да су све ове појаве постојале у природи савим законитостима величанственог Творца, и да је ово, што је до данас пронађено и што ће се још открити и пронаћи, духовни проналазак великих генија који су само делић Божанске мудрости, коју ми хришћани зове мо Свемогућим Творцем, Свевишњим Господом Богом. Сви су ови проналазачи, као што смо већ стално истицали најтипичнији

пример „биолошких неједначина“, јер лева страна – откриће или проналазак – није уопште у сразмери са десном страном, тј. са резултатима, последицама, које су они изазвали. Данас је, захваљујући њима, осветљена и најзабаченија изба на земљиној кугли а многобројни инструменти, апарати, машине, електродијагностичка и саобраћајна средства су такав допринос напретку човечанства, који не штеди само милијарде и милијарде радних часова човека, него спасавају људске животе, продужавају људски век, доприноси благостању људи и од непроцењиве је користи и помоћи целокупном човечанству – а то су све „велики генији“ човечанства учинили, открили, пронашли – с напоменом да је то духовни проналазак оваплоћен у материјалну културу и материјално добро целокупно човечанства. То су ти знани и незнани многобројни и небројани добротвори човечанства чија је духовна мисао надживела њихова смртна тела.

Атоми, атомистина, атомска енергија, атомско оружје

Атоми су најмањи хемијски невидљиви делићи хемијских елемената, из којих су ови састављени. Састоје се од језгра (нуклеуса) и електрона; језгро се састоји од протона и неутрона; број и распоред честица одређује врсту атома и хемијског елемента и има их толико врста, колико и хемијских елемената; број протона једнак је броју електрона у истом атому кад је у неутралном стању тј. кад није јонизован.

Демокрит из Абдере (470–360 пре Хр.) хеленски филозоф ученик Леукипа (439 г.) још је више разрадио атомистичку теорију свога учитеља, који је први створио појам атоми. Према Леукипу атоми су ситни делићи, које не можемо нашим чулима опазити, премда они испуњавају космос. Они су у вечноном кретању и то захваљујући празним просторима око њих. Пре Аристотела Демокрит је био најученији Грк. Ипак изгледа да ова теорија, изречена пре скоро 2500 год. није битно утицала на модерну атомистичку науку.

Атомска или нуклеарна енергија је енергија атомског језгра: ослобађа се при фисији (цепану) атомског језгра нуклеарних горива, коју изазивају неутрони кад наиђу на језгри. При фисији једног јединог језгра ослобађа се енергија од 200 милиона електрон-волти (један електрон-волт износи око билионити део ерга); сем тога из језгра се ослободје и 2–3 неутрона и они могу изазвати даље фисије језгара на која наиђу (остварује се ланчана реакција). Машины и уређаји за добијање већих количина нуклеарне енергије називају се нуклеарни реактори. Користе се у разне мирнодопске и војне сврхе. Радиоизотопи се вишеструко користе у медицини, биологији, пољопривреди, разним областима технике. Нуклеарна фисија, разлагање (цепане, разбијање) атомског језгра, урана, бомбардовањем неутронима уз ослобађање велике енергије тзв. нуклеарне енергије, која се испољава углавном у развијеној топлоти. Ту појаву проучавало је више истраживача, а први су је објавили и објаснили Хан и Штрасман у Берлину 1939. г. У Парису је на томе радила Ирена Жолио – Кири с југословенским физико-хемијарем академиком Павлом Савићем из Београда. Техника при-

мена фисије остварена је фантастичном брзином, како у ратне тако и у мирнодопске сврхе; прва машина нове, нуклеарне ере саграђена је под руководством физичара Фермија и пуштена у рад 2. децембра 1942. г.

Данас се поред фисије користи и метода фузије, што све даје фантастично произвођење енергије, која се користи и у мирнодопске сврхе (атомске централе) али и у ратне сврхе, што све и те како потврђује нашу теорију о биолошким неједначинама, јер сви они изванредно велики и несхватљиво значајни проналазачи, који се сигурно у природним условима дешавају вековима (сунце као атомска централа, вулканске ерупције и др.) дају такве резултате у позитивном (мирнодопска нуклеарне енергије) односно у негативном смислу (ратне сврхе). У том смислу сетимо се негативног ефекта бомбардовања Нагасанија и Хиросиме, што смо у почетку истакли са питањем „физиолошких покрета“ наших мишића на орозима пушке, аутомата, атомске и хидрогенске бомбе. У мирнодопске сврхе баснословне су користи по целокупно човечанство од 5 милијарди становника земљине кугле.

Луј Пастер велики добротвор човечанства

Свима је познато да је велики француски научник Луј Пастер (Louis Pasteur, 1822–1895) не само велики добротвор човечанства него и „оснивач и утемељивач бактериолошке ере“. Пастер, међутим, и није био лекар него хемичар, а задужио је целокупно човечанство, а тиме и лекаре, својим „генијалним открићима“. Медицина заиста може да се подели на медицину пре и медицину после Пастера; толико је ово заиста генијално откриће иако је Пастер био „обичан човек“, ако бисмо то могли да кажемо, за овог ипак генијалног научника, уз то још и физички парализованог.

Утврдивши да су за труљења и гнојења „одговорне“ бактерије а не хемијски процеси, Пастер је тим открићем, за који није употребљена „колосална енергија“ изражена у калоријама или на други начин, спасао милионе и стотине милиона људских живота, од тада па, ето, до данас за ових протлих 100 година, јер су његова открића дала даљи импулс, даљу инерциону снагу за нова открића, узимајући за основу Пастерово откриће узрочника многобројних болести инфективне природе (серуми, вакцине, антибиотици, сулфонамиди). Иако „нам није јасно“, како је могуће да „енергија“ тог једног новена може да да несхватљиво велики допринос, при чему заиста лева страна није једнака десној страни једначине, што ми обележавамо појмом „биолошка неједначина“.

Ту су и многа друга имена као што је нпр. Џон Листер (John Lister, 1827–1912) велики енглески хирург, који је 1867.г. први увео антисепсу у хирургију (Листеров завој) на основу Пастерових открића, чији је ватрени поборник и присталица постао; поменимо затим Игнаца Филипа Семелвајса (1818–1865) мађарског лекара јеврејског порекла, професора Универзитета у Бечу и Будимпешти, пионира модерног акушерства увођењем асепсе и антисепсе (1847) који је први утврдио везу између бабиње грознице породиља и инфенције (Будимпештански уни-

верзитет носи његово име). Спасео је многе и многе животе мајки-породиља и њихове деце.

Па уз то незаобиласни, генијални Роберт Кох (1843–1910) (Robert Koch) један од највећих бактериолога света, веома заслужан за методу истраживања бактерија (1880–1904) проф. Берлинског универзитета и управник Института за инфektivне болести у Берлину. Године 1882. открио је бацил туберкулозе, који по њему носи назив Кохов бацил. Открио је и бацил антракса, пронашао проузроковаче колере, испитивао маларију и афричку славаћу болест, увео лечење кином. Добио је Нобелову награду 1905. г.

Већ смо напоменули код излагања заслуга Пастера да су његови, а такође и Кохови, проналасци дали подстицај имунопревенцији и имунопрофилактици, стварање вакцина против многих болести па и против туберкулозе, коју су вакцину под именом БеСеЖе (БСГ) инаугурисали француски научници Калмет и Герен, према чијим иницијалима вакцина и носи име (Бацил Калмета и Герена – *Bacille Calmette – Gueren*).

Истакли смо, исто тако, и откриће антибиотика и сулфонамида. Домагв протозил (Domagk, 1895–1964) немачки хемичар и бактериолог открио је лековито дејство сулфонамида и др. и, такође, добио Нобелову награду за физиологију и медицину 1939. г., коју је могао да прими тек 1947. јер га је Хитлер избацио с Универзитета у Минстеру; претеча је многих других сулфонамидских препарата. Александар Флеминг (Alexander Fleming 1881–1955) знаменити енглески бактериолог, професор Лондонског универзитета открио је 1928. г. први антибиотик пеницилин, чија је масовна примена отпочела 1942. г. Добио је Нобелову награду 1945. г. Своје откриће поконио је човечанству, а није га користио за лично богаћење. Уследила су после другог светског рата и многа друга открића антибиотика. Селман Ваксман (Wachsmann, р. 1888.) северноамерички микробиолог, пореклом из Украјине, добио је 1952. г. Нобелову награду за медицину за проналазак **стрептомицина**, затим неомицина итд.

Далеко би нас одвело набрајање и других проналазача антибиотика, без обзира да ли су откривени од појединаца или тимски, што је данас све чешћи случај. Савременици смо открића многобројних вакцина антибактеријских, антиоксидичних, антивирусних итд. Споменимо само ону Салкову. Џонас Едвард Салк (р. 1914) северноамерички микробиолог, професор Медицинског факултета у Питсбургу и директор лабораторије за испитивање вируса, познат по открићу (1954–55) вакцине против дечје парализе (полиомијелитиса) затим Сејбинова вакцина, која је данас углавном у примени, само су најзначајнија открића имунологије у свету, поред многих других.

И оперативни захвати не само на срцу и бубрезима него и многи други, спасли су милионе и милионе људи од „неминовне“ и „сигурне смрти“, што је такође један доназ више у прилог непостојања предестинације, ксмета, фатума и судбине, јер напредном медицине спасавају се од сигурне смрти многи животи, који су раније исто тако „сигурно“ одлазили, али не због судбине.

Можда ће неко рећи да је у питању опсеесија или „фиксирана идеја“, идеја биолошких неједначина, али зар су Салкова и Сејбинова вакцина, поред осталих „еквиваленти уложеног труда“ и ефекта на људским бићима.

Ми хришћани сматрамо да је све то део Божанске мисли, без обзира да ли то раде појединци или читаве екипе. На пример, некада чувени антибиотик тетрацилин или геомицин (антибиотике из земље – **тера** лат. земља а **геа** гр. земља). Реч је о једној од највећих америчких фирми Пфајзер (Pfeizer) која је послала мисионаре у све крајеве света, а ови су сакупили 300.000 примерана земље, и у лабораторијама издвојили тетрацилин, који је доминирао над свим другим антибиотцима, одн. микроорганизмима.

Вилхелм, Конрад Рендген и његов проналазак.

Вилхелм Конрад Рендген (Wilhelm Conrad Röntgen 1845–1923). Био је један од сјајних физичара XIX века. Мајка му је Холанђанка из Амстердама. Тамо је започео, после основне школе, и гимназију. Са 24 г. у Цириху је положио докторат и посветио се физици, по наговору проф. Кундта. Следио је пут универзитетског наставника. Додељена му је титула племића, али је Рендген пропустио да ово право региструје у матици за племства, што су му баварски аристократи замерали и избегавали његово друштво. Он је међутим постао грађанин читавог света, његов добротинић, великан науке и велики проналазач, који је револуционисао медицину, и не само медицину, него превасходно и физику, 23. јануара 1896. г. одржао је о својем открићу право предавање на Универзитету у Вирицбургу. Одбио је да региструје свој научни патент, речима: „Ја нећу и нису ми потребни никакви патенти – ја нисам изумео X-зраке. Они припадају онима, којима су потребни“. Овим речима Рендген у човечанству поконио своје епохално откриће. Медицински факултет у Вирицбургу доделио му је титулу почасног доктора а његово родно место Леннеп, именовало га је почасним грађанином. Његов рад „О новој врсти зрака“ преведен је на све културне језике. Постао је дописни и почасни члан многих иностраних научних друштава. Његови биографи описују да се после смрти своје жене Берте Рендген, од 1919–1923. бавио много питањем смрти и читао је Библију...

У Немачком музеју у Минхену стоји Рендгенов споменик са натписом:

„По њему названи зраци, показују лекару унутрашњег живог тела, инжењеру унутрашњост његових материјала, истраживачу доноси вест о унутрашњој грађи атома.“

Рендген је добио Нобелову награду за физику 1901. г.

Рендгенски зраци имају брзину светлости и они су, као и светлост, електромагнетска титрања етера, само много краћих таласа. Светлост се простире у свемиру, брзином од 300.000 км у секунди, таласастим прелазима. Љубичасто светло има најкраће таласе. Средња дужина таласа „X“ зрака, или Рендгенових зрака, је 1/3000 део дужине таласа љубичастог светла. Рендгенове цеве је конструисао сам Рендген и оне су 20 година служиле непромењене.

Рендген је непрестано радио иако је било и напада са многих страна. Уложио је свакако врло много труда и рада, и његово дело је крунисао великим успехом у техници а посебно у медицини. Његово име постало је медицински значајан појам. Постоје катедре и уџбеници рентгенологије, сасвим нове медицинске дисциплине.

Као и сви велики проналасци и Рендгенов проналазач значио је нову биолошку неједначину, на корист целокупном човечанству. Његово откриће послужило је за даља научна открића (компјутеризована томографија – скенер, ултразвук, гама камера итд.).

У овом кратком приказу, као што смо већ рекли, није могуће обухватити све велике проналаске – њихов број је огромен. О атомистици смо већ нешто говорили; може се говорити о генетици, генетском и нжињерингу итд. О томе постоје на стотине и хиљаде добро документованих књига. Нама је циљ да покажемо да сви, и велики па и мали, проналасци и открића нису у сразмери са резултатима, које су они дали човечанству. Већ смо споменули Теслине струје, Пупинове каленове, Едисонову сијалицу, атомске централе, а да не споменуемо и атомске и хидрогенске бомбе, ракете итд. које насупрот мирнодопским позитивним могу донети и велике негативне резултате, заправо катастрофалне, у биолошкој несразмери са „учињеним трудом“.

Негативне биолошке неједначине

Мада звучи можда парадоксално али поред, рекли бисмо „позитивних биолошких неједначина“ могу постојати и тзв. „негативне“ биолошке неједначине. Ратови, револуције, појединачна убиства, грађански ратови, атентати и слично могу се убројати у ову групу. Сви се слажемо да су ратови безумност људског друштва. Правдају се тзв. ослободилачки ратови, али и ту имамо примера да је нпр. Махатма („велика душа“) Ганди учинио више за ослобођење Индије него да су предузимани и најкрвавији ратови. Масарик Томаш (Томаш Гариг Масарик, 1850–1937), филозоф, државник и чехословачки родољуб, професор Универзитета у Прагу, први председник Чехословачке Републике (1918–1935) није испалио сигурно ниједан хитац а учинио је за распад Аустро-Угарске више него све зарађене стране, свих 25 милиона погинулих у првом светском рату.

Многи научници тврде да би први светски рат отпочео и да није било Принциповог метка на аустро-угарског престолонаследника. Иако се Фрања Јосиф опирао нављивању Вилхема II немачког цара за рат, ипак је у 86. години пристао да објави Србији рат. Због одлуке једног човена, или неколицине људи, изгинули су милиони... Па зар то није биолошка неједначина, јер је, вероватно, без тога могло да буче.

Други светски рат је исто тако, а вероватно и још више, пример сваком очигледан да је могуће да један безумник учини катастрофу човечанству, наравно и својој земљи. То нису еквиваленти. Да је њега неко „ликвидаирао“, вероватно је да би се сачували милиони, односно десетине милиона невињених људских живота, али се то није десило.

Старо је математичко правило да се једначина не мења ако левој и десној страни додамо или одуземо исти број. Та правила овде не вреде. Ово су заиста биолошке неједначине. Хомеинију је убијен један од његових синова а он дозвољава и подстренава да хиљаде и десетине хиљада младих живота одлазе у сигурну смрт, због његове сулуде замисли. Снептици то иронично кажују: „Шта би било кад би било“ а заиста, зар заиста није могло бити и друкчије! Зар је све то тако морало да буде. И овоземаљски закони кажњавају за појединачне нападе на личност, на атак живота сваког грађанина. Таква се особа квалификује као злочинац са предумишљајем, или много блаже као „убиство са предумишљајем“ итд. У рату пак вреде други закони, помоћу којих се добијају највећа признања, златно ордење итд.

Тајна обавештајна служба вероватно да користи биолошке неједначине при ликвидирању појединих личности, иако то не обележава као биолошке неједначине, али је у ствари то. Један једини револверски хитац, видели смо, може да спречи крвопролића али и да доведе до њих. А морална начела? А грижа савести за једно убиство или за милионе убистава са предумишљајем? И зар је то исто и зар можемо да мислимо да је овоземаљски свет све, па ако не буде био кажњен, „било па и није“!

Нерон је био римски цар, који је у својој безумности учинио многа и многа недела; убио је мајку, хришћане је излагао зверовима на најсвирепији начин. „Човеку просто памет да стане!“ а таквих Нерона било је у прошлости а има их и данас.

Божански закони су заиста божански и најсавршенији: **не убиј, не укради, не сведочи лажно на ближњег свог, поштуј оца и матер своју да будеш срећан и да дуго понивиш на земљи.** И најзад најхришћанскија божанска мисао: „**Љуби ближњег свог као самога себе!**“ Има ли шта узвишеније? Кад би се то остваривало не би могло бити ни ратова, крвопролића, злочина и злочинства! А зар је то заиста немогуће?

Да се на крају, опет, али свакако не и на последњем месту, вратимо на почетак овог излагања, у доба разговора на Конгресу физиолога у Загребу. Да ли заиста исти покрети мишића могу бити апсолутно исти: повлачење неког предмета, повлачење ороза на пушки, на машинки, пушкомитраљезу и митраљезу, авионској, атомској или хидрогенској бомби, ракети и тако даље? Описују се и тзв. интелектуална убиства! Ано то и не буде кажњиво по овоземаљским законима, зар је могуће да то никада не буде кажњено!?

Хтели смо само да кажемо поред математичких и физичких једначина, заиста постоје и „биолошке неједначине“, које су, у то смо уверени, један од највећих доказа о постојању и Божанских закона и Свевишњег Творца — Свевишњег и Свемогућег Бога!

Проф. др Милорад Д. Велисављев

Јесмо ли људи или мишеви?

О НАШЕМ СУЈЕВЕРЈУ

— Већ два месеца идем градом у мантији, а још нико ништа ружно да ми добаци — рекох самоме себи једнога дана на путу од куће до цркве.

— А зар би ти волео да ти неко нешто добаци? — рече ми глас који ме увек прати, глас који разумем и онда када га не чујем.

Прихвативши дијалог, одговорих незваном сапутнику: — Није да бих волео, али свакога дана пролазим поред две школе и једног интерната па мислим...

— Немој о томе много да мислиш — рече ми глас сапутник, — и не обраћај толико пажње на мантију коју носиш на себи, али зато чувај и пази мантију у СЕБИ! Ако стално мислиш о томе како си ти сада нешто другачији од осталих због та три и по метра црног штофа на себи и то још, буди искрен па признај, не најевтинијег штофа, онда се грдно вараш.

— Зар опет имаш намеру да ми држиш предавање? упитах сапутника.

— Ма не, није ово никакво предавање. Ја једноставно хоћу да ти скратим пут и зато ти свако јутро и свако вече правим друштво. Видим да јутром ниси баш нешто оран, а увече си уморан, па се реших да те свакодневно пратим на...

— Ченај ченај, да нећеш случајно још да ми кажеш како си ти глас савести?

— Нити јесам, нити то желим да будем. Уосталом, као човек са слухом, ти би требало да знаш да глас савести користи много јаче „звучнике“ него што их ја имам. Ја ти само желим добро. Па ваљда имам права на то! Ево, погледај! Ма погледај мало боље испред себе па ћеш видети да сам у праву.

И још док нисам ни стигао (а можда ни хтео) да погледам, нађох се свом величином својих не баш малих ципела у бари пристојне дубине и то баш у оној истој бари коју од пре два дана упорно „избегавам“.

— Када бих се ја сада насмејао, или барем насмешио, ти би помислио како ми је мило што си стао у бару — озбиљно ће мој сапутник. — Да си ме на време послушао... али пази зато на ону бару која те чека на углу.

На те речи сам погледао испред себе и почео да „развијем стратегију“ прескакања, или заобилажења баре. Помислих тада како и тако неважне ствари одједном постају важне, или нам се бар тако чини. Каква је ту сада мудрост у томе да ли бару треба прескочити, или заобити?

— Не мораш ни једно ни друго. Једноставно је прекорачи. Није тако велика као што одавде изгледа, — поново се умеша глас мога сапутника.

Дошавши до самог угла и до баре, која се као какво море опуштено и спокојно одмарала на размеђи два копа — две улице, приметих средовечну жену у црнини која се бари на углу приближавала из друге улице. И баш на самом углу две улице, на обалама мора,

а у ствари обичне баре (или баре која је тога дана хтела да буде море), сретосмо се она — жена у црнини и ја — човек у црном.

Видевши да ће „једна тако обична ствар“ (као што је прелажење улице) постати и не обична, пружио сам руку испред себе и обратио се жени у црнини: — Само изволите госпођо! Збуњено је погледала у моју руку, али видевши „моју црнину“ рече ми истим покретом руке: — Не, не, само ви изволите. Остадох упоран, па јој поново рекох: — После вас, госпођо! Изволите. Ако сам ја био упоран, она је, по свему судећи хтела да буде упорнија: — Изволите прво ви...

Обилажење једне најобичније баре заиста се претворило у пловидбу морем. Наслутивши да, како се то обично каже, „ту нечега има“ упитах жену у црнини: — Али госпођо, па нисте ваљда сујеверни?

— Не, нисам — мирно ће она, — али знате, не волим... како да вам кажем, па знате, тако... кажу не ваља ако ти црна мачка, или поп пређу пут...

— Желео си да ти неко нешто добаци, или томе слично. Ево ти сада то што си желео. Бара је постала море. Добро пливај! Био је то поново глас мога сапутника од малопре. Али, за њега сада није било времена.

— Госпођо драга, што се црне мачке тиче, ствари овако стоје: то да ли црна мачка доноси несрећу, ако вам се путеви укрсте, зависи само од једне једине ситнице, а та ситница је — **ДА ЛИ СМО ЉУДИ ИЛИ МИШЕВИ?** Признајем да је за све мишеве редом прилично незгодно ако им црна мачка пређе пут.

Жена се невољно насмеја, невољно али довољно гласно. — Ово још нисам чула, али је заиста добро. Знате, ми као да смо се погрешно разумели. Ја сам баш намерно хтела да ми ви пређете пут, односно да прво вас пустим преко баре. Бара је вода, прљава вода, и знате... кажу да је то онда нешто добро, ако црна мачка или поп пређу пут прекривен водом.

— Опет ћу почети од црне мачке, госпођо. За миша нема много разлике има ли баре или не. Црна мачка ће га појести и са баром и без баре, а то би учинила не само црна, него и бела и сива, па и жута мачка. А шта ви мислите да ова мантија на мени није црна, него рецимо... сива или плава. Шта би то онда значило?

Жена у црнини ме збуњено погледа, па упита: — А зар стварно постоје и сиве и плаве мантије?

— Не само сиве и плаве, него и беле!

— Е, онда извините.

— Немојте се извињавати.

Жена у црнини се коначно одлучила на прелазак преко баре и прешавши је, као да је одахнула и спремила се да каже:

— Па онда, довиђ...

— Реците ми молим вас, упитах је јер још није било време за „довидења“, ко вам је умро?

— Брат. Рођени брат. Млад човек... ни 45 година није напунио. Када смо остали без родитеља, ја сам, као најстарије дете, водила бригу о њему и млађој сестри, али ето... погинуо је у саобраћајној несрећи.

— Ако идете према центру, могли бисмо и да кренемо.

— Да, у центар идем.

Причала ми је жена у црнини још дуго о својем покојном брату, па о млађој сестри и тако, неприметно, дођосмо и до цркве.

— Како вам се звао брат?

— Милан.

— Пођите са мном заједно у цркву, па ћемо упалити свећу за покој душе вашег брата Милана.

— Па знате, право да вам кажем, ја не идем у цркву, а нисам ни неки верник.

— Госпођо, без обзира да ли сте верник или нисте, ви свакако још увек волите вашег брата. Зар заиста мислите да је његовом смрћу престала и љубав?

— Не, то не, ја га волим као да је он и данас жив, скоро љутито рече жена у црнини.

— Он и јесте жив, али његов живот је сада другачији. Пред Богом је жив. Ако га волите, а волите га, ваша љубав не дозвољава и не да да он заувек нестане. Свеће које палимо за покој душе јесу израз те наше љубави, али и наша мала жртва. Пламен свеће јесте пламен вере, која је љубав.

Били смо већ пред црквеном портом. Нисам више ништа питао жену у црнини. Гутећи, заједно смо ушли у храм. Купио сам свећу и дао јој.

— Пољубите свећу, упалите је и ставите на гори.

Несигурним покретом руке жена у црнини узме од мене свећу, прекрсти се, пољуби свећу, додирнувши своје сузе, своју жртву, а онда је запалила и тако запаљену дуго држала међу прстима.

— Опростите, али шта ће бити када се свећа угаси?

— Свећа ће се угасити, али не и ваша љубав, зар не? А ако желите да се ни пламен светлости не гаси, запалите тада кандило које се никада неће гасити. Кандило се пуни уљем, а срце љубављу. Запалите још данас кандило у својем стану. Ево овде у цркви ћемо узети и кандило и жишке. Изволите.

— Хвала вам, па стварно није требало...

— А можда и јесте. Пођите сада кући. Не питајте се да ли верујете, или не, већ да ли в о л и т е? Ако волите ви и верујете! Видећете то и сами. Дођите у суботу пре подне поново у цркву, па ћемо се заједно помолити за вашег брата, а дотле, дотле нека стално гори кандило у вашем стану.

— Стварно сам збуњена и много ми је криво што сам била, како да кажем... што сам била онако непакљива на углу оне две улице. Стварно нисам ништа лоше мислила.

— Знаш, знаш да нисте ништа лоше мислили. Немојте се ни извињавати ни захваљивати. Ја се вама захваљујем на овом сусрету. До виђења до суботе.

— До виђења, оче.

— Ето видиш, „једна тако обична ствар“ довела те је до необичног сусрета. Да ли сада разумеш моје речи: не обраћај толико пажњу на мантију коју носиш на себи, али зато **чувај и пази мантију У СЕБИ**, био је то поново мој глас-сапутник. Разумео сам га. Добро сам га разумео. — И још нешто ћу да ти кажем: не тражи, никада не тражи да ти се деси ово или оно, лепо или ружно. За све буди ту и на све спреман. Непријатан почетак не мора да буде и непријатан крај. Обично и неприметно може, врло често, да постане необично и приметно. За тебе је данас она барица стварно постала море.

Бакон Милош М. Весин

Из епархијског летописа

Освећен нови парохијски дом у Великој Крсни

Мештани села Велика Крсна, на челу са својим свештеником, неколико година су вредно радили на изградњи новог парохијског дома, и у 1988. години, Божјом помоћу, успели да га заврше.

Био је то разлог да позову свога Епископа да освети ово дело њихових руку.

Одазивајући се позиву епископ шумадијски Господин др Сава је, у недељу 2. октобра, у великом и лепом храму који је посвећен Рођењу Пресвете Богородице, уз саслужење шесторице свештеника и ђакона, служио Свету литургију, на којој су певале монахиње манастира Благовештење.

Верници овог великог шумадијског села су и овог пута доказали своју веру великим учешћем на св. богослужењу.

После Свете литургије епископ Сава је, са служашчим свештеницима, обавио освећење новоподигнутог парохијског дома, у коме се на спрату налази стан за пароха а у приземљу службене просторије са великом двораном за народ.

Потом се прешло за трпезу љубави која је, као и све остало, била веома добро организована и припремљена, а на којој је Епископ, одговарајући на здравицу месног пароха, одржао упечатљиву проповед, која је била наставак оне коју је изговорио на Св. литургији.

На крају је похвалио младог и вредног пароха Слободана Кеџића и за његов труд одликовао га правом ношења црвеног појаса.

После краћег задржавања у парохијском дому, верници су уз звоне звона испратили свога Епископа, пожелевши да им и идуће године поново дође у канонску посету.

Епископ Сава у Дубони

Само двадесетак дана после посете Великој Крсни, епископ Сава је опет у младеновачком намесништву, и то у канонској посети селу Дубони.

И овде је Епископ дошао на позив веома активниг црквеног одбора и пароха Драгослава Аврамовића да освети новоподигнути парохијски дом.

Овога пута са епископом шумадијским Господином др Савом су и гости, епископ врањски Господин Сава и западноамерички епископ Господин Хризостом.

Свету литургију служио је епископ шумадијски Сава, уз саслужење четворице свештеника и ђакона, а уз умилно певање октета из Богословије „Свети Сава“ из Београда.

После Свете литургије, на којој је учествовало више стотина верника, приступило се освећењу новог парохијског дома, које су обавили сва тројица епископа.

Затим су после кратког предаха епископи позвани да узму учешћа у агапи — трпези хришћанске љубави, коју су верни ове парохије припремили за више стотина званица.

У току ручка епископе, свештенство и народ поздравио је архијерејски намесник младеновачки.

Затим је говорио епископ западноамерички г. Хризостом и на крају епископ шумадијски г. Сава, и то врло упечатљиво као и на Светој литургији, истакавши да је Дубона по броју домова најмања парохија у епархији, али једна од најбољих и најцрквенијих.

Много пута су то верници села Дубоне, којима броји 340 домова, доказали а последњи је овај данас освећени парохијски дом, на коме им могу позавидети и много веће парохије.

Због тога, не желећи никога посебно да издваја, епископ Сава је све верника села Дубоне одликовао Архијерејском грамоматом признања.

Потом су епископи, са својом пратњом, кренули за Крагујевац да по подне дочекају мошти св. Кнеза Лазара.

Богојављање у катедралном Успенском храму у Крагујевцу

Духовност човека, као и народа, је немерљива, али она се и те како може осетити. Она напросто зрачи, и кроз то зрачење бива разумљива и схватљива и препознатљива унутрашњим оком душе — која је и носилац духа. По тој духовности препознаје се не само појединац него и читав народ, по тој духовности мери се његова величина у цивилизацијским токовима друштва.

Крагујевац, као столни град катедре шумадијског епископа, може бити поносан духовношћу својих становника, који су о празнику Богојављања и ове године испунили свој Катедрални храм и порту.

Најпре је, у 8 часова, одслужена Света архијерејска литургија од стране Његовог Преосвештенства епископа шумадијског Господина др Саве, уз саслужење четири протопјереја, два протонамесника и два ђакона. После Литургије, напољу у порти, после уобичајене литије, извршено је велико водоосвећење на српском језику, тако да је свако могао разумети „величије Божије“ (Лк. 9:43).

Потом, и даље од ње, разлежу се умилне молитве и читања: „Са радошћу захватите воду са извора спасења; да ова вода буде дар освећења, избављења од грехова, на исцељење душе и тела и на сваку прикладну корист; да нас уведе у вечни живот, да одбија сваки напад видљивих и невидљивих непријатеља; ради освећења домова, на очишћење душа и тела свима који је са вером хватају и пију; да освећењем будемо испуњени пијењем ове воде, помолимо се Господу. Господе, окропи нас водом која чисти, даром Твога милосрђа, и свима који је дотичу, пију и помазују се њоме дај освећење, здравље, очишћење и благослов“ (Молитве из Требника).

Кад све ово чује заједно са песмом, која као да са неба долази, како да се човек не прекрсти, како да не буде духовно усхићен, како да његово срце не гори и пламти пламеном вере?

Задовољна је душа и радосна, и та ће се радост пренети и на кућу у коју ће се та — не обична, него света — вода однети, ради здравља и духовног напретка.

Двадесет великих дрвених посуда (наца) пуних воде било је мало за све Крагујевчане, па се у подне морало приступити наредном освећењу воде.

Народ Крагујевца је све до вечери долазио и колонама и групама по освећену воду.

Д.С.Ј.

Светосавска прослава у Крагујевцу

Светосавска прослава у Крагујевцу је стара колико и сам град. То је традиција која континуирано траје – из године у годину; то је религиозно-културно-национални догађај централног града Шумадије, и не само њега. Треба доћи тога дана и уверити се лично. Сва друга казивања могу личити на преувеличавање и хвалисање.

Овome се не треба чудити, јер је Свети Сава просто утеловљен у свенародно биће нашега народа, јер је преко њега примио и схватио благовесну Божанску науку и – њоме оплемењен и обogaћен – био уведен у велику породицу културних народа Европе и света.

Савина дела, описана и сачувана у народном предању, дуго су „неверним Томама“ личила на мит и легенду. Али није тако. На почетку ове године, званично је саопштено епохално откриће Медицинског кодекса из манастира Хиландара – дела Светога Саве – који се примењивао по српским манастирским болницама у његово време а и доцније, о коме се научна критика изразила веома похвално, јер је тај Медицински кодекс био један од првих те врсте у Европи – преко њега ће свет познати ко нам беху стари, и ко смо и какви смо били ми Срби.

Толико пута проучаван, хеортолошко-теолошки и научно-философски, Свети Сава нам се из века у век открива увек у новом, а то ново које нам се открије говори нам о величини духа Светога Саве, који је надживео своје време. Тај дух је постао свенародна духовно-светачка и културна инспирација нашег Национа. Због свега тога, поред храма Светога Саве који је у души нашег народа, зидају му се земаљски храмови широм ове планете, а као круна свих – велелепни храм хришћанске љубави на Врачару у Београду.

Светосавска прослава отпочела је у Катедралном Успенском храму архијерејским Бденијем уочи празника, а на сам дан служена је Света архијерејска литургија, коју је служио Његово Преосвештенство епископ шумадијски Господин др Сава, уз саслужење шест презвитера и два ђакона. На Литургији је певао „Хор младих из Крагујевца“. Прочитана је Светосавска посланица Његове Светости патријарха српског Господина Германа и архијереја Српске православне цркве. Црква је била препуна народа и омладине, а нарочито деце. Само деце разног узраста било је пет стотина двадесет.

После сечења славског колача изведен је у цркви преподневни Светосавски програм у режији протонамесника г. Слободана Пантића. Рецитовало је тридесет осам ученика и ученица овдашњих школа, као и предшколске деце. Извођачи су бурно поздрављени аплаузима, а од Господина Епископа награђени књижицама о Кнезу Лазару, медаљонима на траци са ликом Св. кнеза Лазара или Богородице, и другим пригодним поклонима.

Домаћин славе био је г. Бата Милетић из Крагујевца, који је за све присутне приредио послужење у просторијама Административног центра епархије, а за придворне свештенике и ручак, на коме је измењено неколико лепих здравица, како од домаћина славе тако и од других.

Свечана академија У 18 часова, у препуној сали Административног центра приређена је Светосавсна академија, коју је припремио презвитер Зарије Божовић, а који је у пригодној беседи осветлио лик и значај Светиога Саве по Српску цркву и српски народ. По беседи хор а и цела дворана, запевали су химну Светоме Сави после које је уследио позоришни комад Сан Кнегиње Милице од г. др Жике Марковића, проф. Универзитета у Крагујевцу.

Позоришни комад су извели студенти и студенткиње овдашњих факултета, који су овим комадом увели слушаоце у Носовску годину, када ћемо прославити 600 година од носовске битке.

Писцу комада – иначе широј јавности познатог по књизи „Солунци и потомци“ која је доживела два издања – најсрданије се захваљујемо на уложеном труду, и желимо му много нових успеха на драматуршком пољу.

Захваљујемо се и студетима и студенткињама на труду и доброј глуми, што су потврдили и аплаузи а и награде у књигама, грамофонским плочама и касетама духовне музике Издавачке куће „Каленић“ (епархије шумадијске), уручене лично од стране епископа шумадијског г. др Саве, уз пригодне речи његове сопствене захвалности.

Дужна захвалност припада и младоме презвитеру г. Зарију Божовићу, који је припремио целокупну Светосавску академију. Сви ма многаја љета!

Каленић ГОДИНА XI
60 – 1/1989.

издаје Српска православна епархија шумадијска

Излази шест пута годишње

Уређује Одбор

Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“

Улица маршала Тита, 67
34000 Крагујевац

Телефон: 034/32-642

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа
Епархије шумадијске.

Број жиро рачуна:
61700-620-16-80691-14-62-00684-1

Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Умножава: Завод за умножавање
при Светом архијерејском синоду
Патријаршија, Београд, 7 јули 5

Тираж: 12.000 примерака

Годишња претплата: 30.000.- дин.
а за иностранство: 15 ам. долара